

ISSN 1392-0391

Simono Daukanto 200 - osioms metinėms

LIETUVIŲ ATGIMIMO ISTORIJOS STUDIJOS

5

Simonas Daukantas

Vilnius

VILTIS

1993

UDK 947. 45: 929 Daukantas
Li-191

Redakcinė kolegija:

Egidijus Aleksandravičius
Antanas Kulakauskas
Rimantas Miknys
Egidijus Motieka (vyriausiasis redaktorius)
Giedrius Subačius
Antanas Tyla

Sudarytojai:

Giedrius Subačius
Egidijus Aleksandravičius
Egidijus Motieka
Rimantas Miknys

Recenzavo

hab. dr. *Vytautas Vanagas*

Leidinį parengti talkino

Raimundas Lopata
Vladas Sirutavičius

TURINYS

PRATARMĖ	5
I. STRAIPSNIAI. STUDIJS	7
<i>Elmantas Meilus</i> APIE DAUKANTŲ GIMINĘ	8
<i>Roma Bončkutė</i> PIRMOJI LIETUVIŠKA ISTORIJA: DU SIMONO DAUKANTO "DARBŲ" RANKRAŠČIAI	50
<i>Giedrius Subačius</i> SIMONO DAUKANTO POŽIŪRIS Į BENDRINĘ KALBĄ	63
<i>Saulius Pivoras</i> "VARGO PELĖ": LIETUVOS NACIONALINĖS ISTORIOGRAFIJOS PRADININKAS SIMONAS DAUKANTAS	69
<i>Vytautas Berenis</i> SIMONO DAUKANTO IR JUOZO JAROŠEVIČIAUS ISTORINĖS LIETUVOS SAMPRATA	90
<i>Zigmantas Kiaupa</i> SIMONO DAUKANTO PARENGTI LIETUVOS METRIKOS MEDŽIAGOS RINKINIAI	104
<i>Egidijus Aleksandravičius</i> SIMONO DAUKANTO KNYGŲ LEIDĖJAS KSAVERAS KANAPACKIS	118
<i>Kazys Grigas</i> BELETRISTINIO IR MOKSLINIO STILIAUS PRADAI SIMONO DAUKANTO "BŪDE"	133
<u>Vytautas Jurgutis</u> SIMONO DAUKANTO "DAINĖS ŽEMAIČIŲ"	142

II. RECENZIJOS	159
<i>Giedrius Subačius</i> KNYGA DAUKANTO BIČIULIAMS (EGIDIJUS ALEKSANDRAVIČIUS. PRIEŠ AUŠRĄ: JAUNIEJI DAUKANTO BIČIULIAI. – VILNIUS: ŽALTVYKSLĖ, 1990. 190 P.)	160
III. PUBLIKACIJOS	168
SIMONO DAUKANTO RAŠYTI PRAŠYMAI <i>Parengė Vytautas Merkys</i>	169
IŠ TRIJŲ SIMONO DAUKANTO UŽRAŠŲ KNYGŲ <i>Parengė Roma Bončkutė</i>	195
SIMONO DAUKANTO ŽEMAIČIŲ PRIVILEGIJŲ RINKINIO PRATARMĖ <i>Parengė Zigmantas Kiaupa</i>	207
SIMONO DAUKANTO 1842 M. RUGSĖJO 9 D. LAIŠKO TEODORUI NARBUTUI PRIEDAI <i>Parengė Zigmantas Kiaupa</i>	226
<i>Saulius Žukas</i> PIRMASIS DOKUMENTŲ RINKINYS APIE SIMONĄ DAUKANTĄ "MEDEGA S. DAUKANTO BIJOGRAFIJAI" (1898 M.)	246
STRESZCZENIE	387
SUMMARY	394
ZUSAMMENFASSUNG	401
PENKTOJO TOMO AUTORIAI	409
ASMENŲ RODYKLĖ	411
VIETŲ RODYKLĖ	420

APIE DAUKANTŲ GIMINĘ

Elmantas Meilus

Jau ne kartą yra rašyta apie Simono Daukanto kilmę. Plačiausiai tuos darbus yra apžvelgęs ir išsamiausiai šią problemą išnagrinėjęs Vytautas Merkys savo monografijoje "Simonas Daukantas". Po šios monografijos pasirodymo apie Simono Daukanto asmenybę ir jo kilmę nedaug ką naujo galima pasakyti. Vis dėlto, knaisiojantis praeities archyvuose, po truputį susikaupė šiokios tokios medžiagos, kuri leidžia papildyti turimas žinias – ne tiek apie patį Simoną, kiek apie jo giminę ir bendrapavardžius. Tad čia ir pabandysime pateikti surinktus trupinius apie Daukantų giminę – tiek bajorus, tiek ir nekilingus – apimant laikotarpį veik nuo XVI a. pradžios iki Didžiojo Simono gimimo XVIII a. pabaigoje.

Mūsų laikų požiūriu ne taip svarbu, ar Daukantas buvo iš kilmingųjų ar ne, nes keičiasi tautinio atgimimo pradžios nuomonė, jog Lietuvos bajorams buvo svetimos Tėvynės atgimimo idėjos. Visai išnyko su ta nuomone susijusi sovietmečio nuostata, kad geras bajoras – tik miręs bajoras. Bet aptariamuoju laikotarpiu, kaip pastebėjo V. Merkys², ši problema egzistavo, ir todėl jos apeiti negalima. Dėl to šis darbas suskirstytas į dvi dalis – kilmingi ir nekilingi Daukantai, – o pabaigoje apibendrinti turimi faktai, tikintis, jog tai duos papildomos medžiagos būsimiems Daukanto tyrinėtojams.

NEKILMINGI DAUKANTAI

Rašant apie nekilingąją, tiksliau, valstietiškąją Daukantų giminės šaką, vienas svarbiausių klausimų – giminystės ryšiai. Kad nuo pirmo valstiečių Daukantų paminėjimo 1623 m. (žr. 1 lentelę) iki XVIII a. pabaigos

keliasdešimt Daukantų, gyvenusių kelių dešimčių kilometrų spinduliu apie Lenkimus, yra susiję ne tik pavarde, bet ir artimesniais ar tolimesniais giminystės ryšiais, nekelia abejonių. Iš turimų keliolikos to laikotarpio inventorių ir kai kurių kitų dokumentų (žr. 1 lentelę) tų giminystės ryšių beveik neįmanoma atsekti, išskyrus jau V. Merkio aptartą 1796 m. inventorių³, kuriame nurodyti visi tuo metu Kalviuose gyvenę šeimos nariai. Tiems giminystės ryšiams nustatyti reikia bažnyčios gimimų, mirimų ir vedybų registracijos knygų. Kai kurias iš tokių knygų pavyko aptikti⁴. Visų pirma tai Lenkimų bažnyčios archyve (toliau – LBA) esančios trys itin svarbios originalios Lenkimų parapijos metrikų knygos: 1. Vedybų registracijos knyga (toliau – Vedybų reg.), rašyta nuo 1728 m. spalio 22 d. iki 1782 m. liepos 29 d.; 2. Krikšto registracijos knyga (toliau – Krikšto reg.), rašyta nuo 1748 m. kovo mėn. iki 1763 m. pabaigos; 3. Mirusiųjų registracijos knyga (toliau – Mirusiųjų reg.), rašyta nuo 1763 m. pradžios iki 1806 m. pabaigos. Be šių unikalių metrikų knygų, Lietuvos valstybiniame istorijos archyve (toliau – LVIA), esančiame "Telšių (Žemaičių) Romos katalikų vyskupystės dvasinės konsistorijos" fonde⁵, svarbūs nuo 1794 m. daryti visų Žemaičių vyskupystės bažnyčių (tarp jų ir Lenkimų) metrikų nuorašai. Remiantis visomis metrikų knygomis, sudaryta 2 lentelė.

Pažiūrėkime, ką visi šie dokumentai gali mums pasakyti apie valstietiškąją Daukantų kilmės versiją.

Pirmas Daukantas, dėl kurio giminystės su Simonu nekyla abejonių – tai jo senelis Jokūbas (žr. 2 lentelę 1.1). Jis pirmą kartą minimas 1749 m. balandžio mėn. kaip krikštavėvis vienoje krikštynose Lenkimuose, nenurodant, iš kur kilęs⁶. Antrą kartą Jokūbas Daukantas minimas taip pat kaip krikštavėvis 1753 m. rugsėjo 23 d. Motiejaus Kalvio

¹ Merkys V. Simonas Daukantas. Antras papildytas leidimas. – V., 1991 (toliau – Merkys V. Simonas...). – P. 7–14, 50–55, 63–70.

² Ten pat. – P. 7.

³ Ten pat. – P. 12.

⁴ Už pagalbą surandant šias knygas širdingai dėkoju Skuodo miesto merui Algirdui Tumbrotui, o už leidimą jomis pasinaudoti ir pagalbą – Lenkimų bažnyčios klebonui Broniui Racevičiui.

⁵ LVIA.F.669.A.1.

⁶ LBA. Krikšto reg. L.3v.

krikštynose⁷. Krikštijamojo tėvais nurodyti Dovydas Kalvis ir Kotryna Daukantaitė iš Kalvių. Beje, ir krikštatėvis iš ten. Dovydas Kalvis yra tas pats Dovydas Kalvaitis, minimas 1747 ir 1755 m. inventoriuose Kalviuose⁸, o jo žmona Kotryna sprendžiant iš pavardės, buvo arba Jokūbo Daukanto sesuo, arba artima giminaitė. Kalviai buvo susituokę beveik prieš metus (1752.11.26), ir Dovydui ji buvo (kaip rodo vedybų metrikos įrašas) bent jau antroji žmona⁹. Galimas daiktas, šiose vestuvėse ar pirmagimio Motiejaus krikštynose Jokūbas Daukantas susipažino su būsimąja žmona Marija Kalvaite, greičiausiai Dovydo Kalvaičio seserimi. Jokūbas Daukantas tuo metu jau buvo įmetėjęs senbernis, nes, kaip rodo 1755 m. lapkričio 23 d. jo vedybų įrašas, jis nebuvo našlys¹⁰. Tuo metu jis galėjo būti 42–52 metų. Tikslī jo gimimo data nėra žinoma, bet 1796 m. inventoriuje jo amžius nurodytas 90 m.¹¹, o 1803 m. vasario 6 d. mirties metrikoje rašoma, kad mirė, turėdamas 100 m.¹². Išėitų, kad per 7 metus jis paseno 10 m. Bet abu nurodyti pragventų metų skaičiai kelia abejonių, nes 1796 m. inventoriuje visų senyvų žmonių amžiaus metai yra suapvalinti iki dešimtmečių, o mirties metrikose Jokūbo amžius vėl suapvalintas. Tad yra pagrindo manyti, kad jis gimė apie 1703–1713 m. Neturėtų kelti abejonių lyg ir per senyvas jo amžius tėvystei (paskutinės dukros sulaukė, turėdamas 64–74 m.). Tokių atvejų tais laikais, kaip rodo inventoriai, pasitaikydavo gana dažnai. Praėjus beveik ketveriems metams po vestuvių, Jokūbui ir Marijai Daukantams gimė sūnus, kuris 1759 m. balandžio 23 d.¹³, per šv. Jurgį, buvo pakrikštytas ir gavo Jurgio vardą. Tai ir buvo būsimąjo istoriko tėvas (žr. 2 lentelę 2.1)¹⁴. Augustino Janulaičio paskelbtos Jurgio krikšto metrikos kėlė tam tikrų abejonių, nes buvo paimtos iš Kauno bajorų deputacijoje buvusio metrikų nuorašo¹⁵ ir išverstos iš lotynų kalbos. Tačiau Lenkimų bažnyčios archyve surastas Jurgio krikšto metrikų originalas¹⁶ beveik visas abejones išsklaido. Galima suabejoti tik dėl metrikose pavartotos formulės GD (Generosus Dominus – kilmingas ponas, bajoras), nes ji šioje krikšto registracijos knygoje pavartota tik antrą kartą per 11 m. ir 34 lapus (pirmą kartą pavartota prieš tai esančiame lape 33v 1759 m. kovo 5 d., krikštijant Stanislovo Budreckio iš Večių sūnų, bet čia GD raidės, esančios prieš tėvo vardą, aiškiai netelpa į eilutę ir įrašytos lyg blyškesniu rašalu, o 1775 m. jis buvo vestuvėse liudininku, bet ten kilmingumo formulės nėra)¹⁷. Tiesa, 1796 m. inventoriuje šio Budreckio palikuonis Dominykas Večių bajorkaimyje taip pat turi panašų prierašą – P (Pan – ponas), tad galime manyti, jog jie iš tikrųjų buvo bajorai¹⁸. Prie Jokūbo Daukanto vardo formulė GD dar sykį buvo pridėta antro sūnaus Petro (žr. 2 lentelę 2.2) 1761 m. gegužės 21 d. krikšto registracijos įrašė¹⁹. Šiame krikšto registracijos įrašė GD formulė aiškiai

prirašyta priešais motinos Marijos Kalvaitės vardą virš eilutės. Tik neaišku, kada prirašyta. Nuo 1759 m. formulė GD jau kartais rašoma ir priekitų pavardžių, bet ne taip dažnai, kaip manė A. Janulaitis sakydamas, jog tokiu būdu kunigai, tėvų prašomi, bandė palengvinti jų vaikams kelią į mokslą²⁰. Prierašų, kad tėvai kilmingi, Skuodo dekanato bažnyčiose rašytuose metrikuose negausu tiek XVIII a., tiek ir XIX a. pradžioje²¹. Jokūbas Daukantas dar ne kartą įrašytas metrikų knygoose kaip krikštatėvis, vedybų liudininkas ar mirusių vaikų tėvas, bet jau niekur nebetituluojamas Kilmingu Ponu²².

Lenkimų bažnyčios archyve esančiose trijose metrikų knygoose įvairūs Daukantai nuo 1732 m. iki XIX a. minimi gana dažnai, bet neskaitant Jokūbo, tik Mykolas Daukantas ir jo žmona Barbora Veitaitė 1759 m. spalio

⁷ Ten pat. L. 18.

⁸ Meilus E. Lenkimai su Kalvaičiais-Kalviais bei jų gyventojai XVI–XVIII a. // Žemaičių praeitis. – V., 1993. – T. 3. (toliau – Meilus E. Lenkimai...).

⁹ LBA. Vedybų reg. L. 5v; pirmą kartą jis tuokėsi 1735.11.20 su Kotryna Liutvinaite, žr. LBA. Vedybų reg. L. 2.

¹⁰ Ten pat. L. 6.

¹¹ Merkys V. Simonas... – P. 12.

¹² LBA. Mirties reg. L. 80v.

¹³ Merkys V. Simonas... – P. 12.

¹⁴ Janulaitis A. Simanas Daukantas. Jo gyvenimas, darbai ir vargai (1793–1864) // Lietuvių tauta. – V., 1913. – T. 2. – Šąs. 2. – P. 250 (toliau – Janulaitis A. Simanas...).

¹⁵ Ten pat.

¹⁶ LBA. Krikšto reg. L. 34.

¹⁷ LBA. Vedybų reg. L. 12v.

¹⁸ LVIA.FSA.B.11545. L.19v.

¹⁹ LBA. Krikšto reg. L.42v.

²⁰ Janulaitis A. Simanas... – P. 251.

²¹ Peržiūrėjus LBA ir LVIA.F.669.A.1.

²² LBA. Krikšto reg. L.34v, 1759.05.16. Jokūbas kaip krikštatėvis dalyvauja savo sūnaus Jurgio krikštatėvio Jono Narvido sūnaus krikštynose; L.36, 1759.09.11 Jokūbas su Jono Narvido žmona Jadvyga kaip krikštatėviai dalyvauja Elizabetos Litvinaitės krikštynose; L.44, 1761. 09. 29 Jokūbas – krikštatėvis Barboros Kasperaitės krikštynose. Vedybų reg. L.7, 1763. 01. 24 Jokūbas minimas kaip liudininkas Rumšų vestuvėse. Mirties reg. L.2v, 1778. 10. 18 mirė maža mergaitė (infantula) Rozalija, Jokūbo ir Marijonos Daukantų iš Kalvių duktė; L.42, 1792. 03. 08 mirė 15 m. mergina Konstancija Daukantaitė iš Kalvių, Jokūbo duktė; L.2, 1778. 09. 19 mirė maždaug metų mergaitė Elžbieta Daukantaitė iš Kalvių. Kadangi Kalviuose tuo metu daugiau Daukantų, atrodo, negyveno, greičiausiai ji – Jokūbo duktė.

2 d., krikštijant sūnų, registracijos knygoje įvardijami kilmingais²³. O kitų sūnų krikštynų (1751, 1757, 1762 m.) ir dvejų savo vestuvių (1750 ir 1778 m.)²⁴ bei gana dažnų liudijimų per vestuves įrašuose Mykolas Daukantas Kilmingu Ponu jau nebetituluojamas.

1789 m. gegužės 16 d., sulaukusi 60 m. amžiaus, mirė Marija Kalvaitė Daukantienė, Jokūbo žmona²⁵. Kaip teisingai yra nustatęs V. Merkys, remdamasis 1796 m. inventoriumi²⁶, Jokūbas Daukantas, matyt, vedė antrą žmoną Teresę, kuri mirė anksčiau už jį, nes metrikuose pažymėta, jog jis mirė našlys²⁷. Kalvaičiai-Kalviai jau bent nuo 1623 m. gyveno Lenkimuose ir jų apylinkėse, o nuo 1684 m. iki 1747 m. minimi ir Kalvaičių-Kalvių apyrbuje, kurį jie greičiausiai įkūrė ir kuriam davė vardą²⁸.

1765 m. inventoriuje kažkoks Jokūbas Daukantas įrašytas Vižančių kaime (žr. 1 lentelę) prie Ylakių²⁹, o 1784 m. inventoriuje – Plaušinių kaime (žr. 1 lentelę) – ar tai prie Daukšių, ar prie Lenkimų³⁰. Ar šie Jokūbai ir Simono senelis buvo vienas ir tas pats asmuo, sunku pasakyti, bet greičiausiai – ne. Mat laikotarpiu tarp 1763 m., kai Jokūbas buvo liudininku vestuvėse, ir 1778 m., kai mirė dukra, ir nuo šios datos iki 1789 m., kai mirė pirmoji žmona, jis Kalviuose neminimas (tai suprantama, nes daugiau iš šeimos niekas nemirė, o dėl senyvo amžiaus į liudininkus buvo nebekviečiamas). Vargu, ar galėjo jis tais laikais, būdamas tokio amžiaus, nusikelti prie Ylakių, grįžti į Kalvius, vėl išsikelti ir vėl grįžti. Tad greičiausiai tuo laikotarpiu Skuodo grafystėje gyveno trys ar du Jokūbai Daukantai, o Simono senelis bent jau nuo 1753 m. iki mirties 1803 m. gyveno Kalviuose.

Nežinia, ar per 50 gyvenimo Kalviuose metų Jokūbas valdė ūkį ar ne, nes nė viename to laikotarpio inventorių tai nepažymėta. Tiesa, 1756–1794 m. Kalvių inventorių nėra³¹, tai gal jis tuo metu ūkį ir valdė. Kad ir kaip ten būtų, bet į Kalvius jis atėjo užkuriom ir jei ūkį paveldėjo (jis ar jo sūnus Jurgis), tai greičiausiai tik mirus žmonos broliui, kuris, matyt, nepaliko įpėdinių. Taip ir lieka neaišku, iš kur jis atvyko į Kalvius ir kuo ten vertėsi. Bent iki vestuvių ar ūkio paveldėjimo jis greičiausiai buvo kampininkas, o kuo užsiėmė, galima tik spėlioti – arba buvo samdinyš, arba, kaip sprendžia V. Merkys iš Simono Daukanto laiško Narbutui³², – dvaro eigulys. Apie tai, iš kur Jokūbas atsikėlė ir kas jo tėvas, taip pat tikrų žinių nėra.

Apie kitą tiesioginį Simono giminaitį – jo tėvą Jurgį – žinių yra ne ką daugiau. Jurgio krikšto metrikus jau aptarėme. Jo žmona buvo Kotryna Odinaitė. Kad ji – Odinaitė ir kad Jurgis Daukantas jai buvo antras vyras,

o pirmasis – Stanislovas Jaušius, sužinome iš užrašo ant jos antkapio³³. Dokumentų, kada ir kur ji abu kartus nutekėjo, aptikti nepavyko. Sprendžiant iš antkapinio užrašo, Simonas buvo jos pirmasis vaikas. Tad galima manyti, jog antrą sykį ji ištekėjo apie 1791–1793 m. Pati Kotryna Odinaitė greičiausiai bus kilusi ne iš Lenkimų apylinkių, nes XVII–XVIIIa. inventoriuose žmonių tokia pavarde neaptikta. Jų yra Ylakių bei Truikinių-Aleksandrijos apylinkėse³⁴. Asmenų tokia pavarde kaip jos pirmasis vyras Skuodo grafystės inventoriuose surasti nepavyko. Tik 1775 m. Žemaitijos bajorų sąrašė minimi Jaušiai Šukės bajorkaimyje prie Darbėnų ir Mančių bajorkaimyje prie Grūšlaukės³⁵. 1760 m. bajoras Kazimieras Jaušius iš Mėmaičių bajorkaimio prie Grūšlaukės ir 1762 m. bajoras Pranciškus Jaušius iš Salantų parapijos Pieraičių (Pieraycie) kaimo minimi kaip liudininkai vestuvėse Lenkimų bažnyčioje³⁶. Tad ir Stanislovas Jaušius greičiausiai buvo mėlyno kraujo, kilęs iš tų apylinkių, ten atsivedęs žmoną Kotryną Odinaitę, kuri po pirmojo vyro mirties antrąkart nutekėjo už Jurgio Daukanto į netolimas Lenkimų apylinkes.

²³ LBA. Krikšto reg. L.36v.

²⁴ Ten pat. L.12,30,46; Vedybų reg. L.5,14v.

²⁵ LBA. Mirties reg. L.32.

²⁶ Merkys V. Simonas... –P.12.

²⁷ LBA. Mirties reg. L.80v.

²⁸ Plačiau žr. Meilus E. Lenkimai...

²⁹ Lietuvos TSR administracinio-teritorinio suskirstymo žinynas. –V.,1976 (toliau – LATSŽ). –D.2. –P.350.

³⁰ Ten pat. –P.244.

³¹ Meilus E. Lenkimai...

³² Merkys V. Simonas... –P.65.

³³ Kviklys B. Mūsų Lietuva. –Bostonas, 1968. –T.4. –P.301.

³⁴ LVIA.F.525.A.8.B.1227.L.9v; B.844.L.47v; B.152.L.24; B.841.L.11, 19, 26v; B. 842.L.13v, 16v, 19v, 57v; F.1292.A.1.B.311 (buvo F.SA.B.11706). L.5; F.SA.B.11492.L.37v; B.11495.L.27; B.11496.L.44, 137; B.11545.L.13, 24v, 32, 40v; VUBRS.F.4–12126 (A–3976). L.22; F.4–12129 (A–1763). L.6, 10v, 21, 49; F.4–12128 (A–1892). L.23, 28, 33v; F.4–12141 (A–1890). L. 8, 21, 31v, 44; F.4–39591 (A–1286). L.14, 45, 61, 71, 77.

³⁵ LVIA.F.SA.B.3341.L.63, 63v.

³⁶ LBA. Vedybų reg. L.39, 45v. Jiedu bei Antanas Jaušius tarp kitų bajorų pasirašo 1767.06.11 aktą dėl Palangos pavieta vėliavininko T. Jazdovskio (LVIA.F.SA.B.14808.L.304v.)

Neaiški ir Kotrynos Odinaitės giminystė su Lopacinskiais. Jau A. Janulaitis³⁷ bei Vaclovas Biržiška³⁸ rašė, kad Simoną globojo ir rėmė buvęs Lenkimų, o nuo XIX a. pradžios Truikinių-Aleksandrijos bažnyčios altarista, giminaitis Simonas Lopacinskis. Kad tai buvo dėdė iš motinos pusės, remdamasis 1814/15 m. mokinių registracijos knyga, nurodo Vytautas Merkys³⁹. Bet tada iškyla pavardės klausimas – ar Odinaitė, ar Lopacinskaitė? Dar daugiau neaiškumo sukelia 1812 m. gegužės 3 d.⁴⁰ Jurgio Daukanto mirties metrikai, kuriuose rašoma, jog mirė 54 m. ir buvo vedęs Kotryną iš Lopacinskių (Catharinae de Lopacinska)⁴¹. Tokiam pavardžių neatitikimui paaiškinti galimi du variantai: 1. po 1805 m. Jurgis Daukantas išsiskyrė su Kotryna Odinaite ir vedė Kotryną Lopacinskaitę. Tačiau, turint galvoj tų laikų papročius, šiuo variantu sunku patikėti. 2. Kotrynos Odinaitės motina pirmą kartą buvo ištekėjusi už Lopacinskio ir susilaukė sūnaus Simono, o antrą kartą ištekėjo už Odino ir susilaukė dukters Kotrynos. Kad antrasis variantas įtikinamesnis, rodo 1814 m. gruodžio 30 d. Simono Lopacinskio mirties metrikai, kuriuose rašoma, jog jis mirė, turėdamas 69 m.⁴² Vadinasi, gimė 1745 m. Remiantis įvairiais duomenimis, Kotryna gimė apie 1757–1766 m.⁴³, todėl Simonas Lopacinskis pagal amžių galėtų tikti į vyresnius brolius. O Jurgio Daukanto mirties metrikuose Lopacinskaitė galėjo būti įrašyta todėl, kad Lenkimų bažnyčios kunigas žinojo, jog netolimos Truikinių bažnyčios altaristos sesuo yra jo parapijietė Kotryna Daukantienė. Beje, kaip jau minėta, pagal XVII ir XVIII a. inventorius Odinais ir kilę iš Truikinių apylinkių, tad gal ir kunigas Lopacinskis senatvėje sugrįžo į gimtąsias vietas.

Kaip žinoma, Jurgis ir Kotryna Daukantai turėjo 7 vaikus⁴⁴. Vyriausiojo sūnaus Simono (žr. 2 lentelę 3.1) gimimo metrikai yra žinomi tik iš Augustino Janulaičio publikuoto vertimo, iš lotynų kalba padaryto jų nuorašo Kauno bajorų deputacijai⁴⁵. Kadangi nepavyko aptikti originalo, tai reikėtų tikėtis, kad tie vertimai, kaip ir Jurgio Daukanto atveju, yra pateikti teisingai. Deja, taip nėra. Senato heroldijos departamento fonde esančiame 1829 m. Simono krikšto metriku vertime į rusų kalbą (nuorašas gautas ir patvirtintas Žemaičių vyskupystės archyve Varniuose) parašyta, kad krikštatėvis buvo P(onas) Antanas Numgaudis⁴⁶, o ne Antanas Neugavičius, kaip skelbė A. Janulaitis⁴⁷. Dėl titulo "ponas" – neaišku, kuriuo nuorašu tikėti, bet krikštatėvio pavardė neabejotinai buvo Numgaudis, nes tokia pavardė žmonių Lenkimuose tuo metu buvo, o Neugavičių – neaptikta⁴⁸.

Simono vardu jis buvo krikštytas greičiausiai todėl, kad gimė šv. Simono (apaštalo) – spalio 28 dieną, ir kad krikštijo motinos brolis, vardu Simonas⁴⁹.

Antras vaikas – duktė Anastazija (žr. 2 lentelę 3.2) – gimė apie 1795 m.⁵⁰, bet mirė, turėdama ketverius metus 1799 m. rugpjūčio 7 d.⁵¹ Galima spėti, kad ji buvo labai mylimas vaikas, nes praėjus keliems mėnesiams po jos mirties (1799.11.30)⁵² gimusi trečioji duktė vėl buvo pavadinta Anastazija (žr. 2 lentelę 3.4). Ji vėliau ištekėjo už Kauneckio ir gyveno Kiviliuose prie Ylakių⁵³. Prieš ją gimusi antroji dukra Ona (1797.11.06)⁵⁴ (žr. 2 lentelę 3.3) vėliau ištekėjo už Juozapo Prušinsko ir perėmė tėvų ūkį⁵⁵. Kitos dvi dukros – Kotryna ir Konstancija (žr. 2 lentelę 3.5 ir 3.6) mirė

³⁷ Janulaitis A. Simanas... –P.251.

³⁸ Biržiška V. Aleksandrynas. –Čikaga, 1965. –T.3.–P.8 (toliau – Biržiška V. Aleksandrynas...).

³⁹ Merkys V. Simonas... –P.29.

⁴⁰ Tekste: "Anno 1812 Aprilis Maj 3 D:...", bet čia greičiausiai metrikų perrašinėtojas per klaidą įrašė anksčiauėjusį balandžio mėnesį ir užmiršo jį išbraukti, nes prieš taiėjusį įrašas yra balandžio 22 d., o po to kitas – gegužės 3 d.

⁴¹ LVIA.F.669.A.1.B.415.L.497v.

⁴² LVIA.F.669.A.1.B.433.L.442 mirties data įrašyta antkapiniame akmenyje kažkodėl skiriasi 6 dienomis.

⁴³ Merkys V. Simonas... –P.8, 12.

⁴⁴ Ten pat. –P.8, 9.

⁴⁵ Janulaitis A. Simanas... –P. 250; t. p. žr. Merkys V. Simonas... –P.7.

⁴⁶ Rusijos valstybinis istorijos archyvas Peterburge (toliau – RVIAP). F.1343.A.20.B.2485.L.23; už leidimą pasinaudoti išrašais iš šio archyvo bei vertingus patarimus širdingai dėkoju profesoriui Vytautui Merkiui.

⁴⁷ Janulaitis A. Simanas... –P.250.

⁴⁸ Žr. Meilus E. Lenkimai...

⁴⁹ Janulaitis A. Simanas... –P.250; žr. Merkys V. Simonas... –P.7; Liturginis kalendorius. –K.– V., 1984. –P.30.

⁵⁰ Merkys V. Simonas... –P.8.

⁵¹ LBA. Mirties reg. L.65.

⁵² LVIA.F.669.A.1.B.91.L.958v.

⁵³ Biržiška V. Aleksandrynas... –P.11; Merkys V. Simonas... –P.8.

⁵⁴ LVIA.F.669.A.1.B.77.L.986v–987.

⁵⁵ Merkys V. Simonas... –P.8–9.

dar būdamas kūdikiais⁵⁶. Paskutinis vaikas šeimoje buvo sūnus Aleksandras (žr. 2 lentelę 3.7), kurio, kaip ir brolio Simono, gimimo metrikų nuoraše pažymėta, kad abu tėvai ir krikštátėvis Motiejus Pukinskis yra kilmingi⁵⁷. Čia mes vėl susiduriame su kilmingumo klausimu, nes trijų žinomų Simono ir Aleksandro pusbrolių – Antano⁵⁸, Jono⁵⁹ ir Petro⁶⁰ (žr. 2 lentelę 3.8, 3.9, 3.10 ir 3a lentelę 8.3, 8.4, 8.5) – gimimo metrikuose tėvai neįvardinti kaip kilmingi, nors 1820 m. bajorystės įrodinėjimo pergamente (žr. priedus) tokiais vadinami. Minėtas pergamentas rodo, kad Jokūbas turėjo dar du sūnus – Izidorių ir Tadą (jie galėjo gimti tarp 1763–1776 m.), bet kadangi trūksta duomenų (Kotrynos Daukantienės antkapyje minimi trys dieveriai, kurių vardai nenurodyti), to tvirtinti negalima. Kita vertus, kad jie abu gyveno, turėjo vaikų (tai nurodyta pergamente), kaip matysime toliau, yra dokumentais patvirtinta.

Ką dar galima būtų pasakyti apie nekilminguosius Daukantus?

Iš 1-osios lentelės duomenų matyti, kad valstietiška Daukantų giminė greičiausiai išsirutuliojo iš dviejų Skuodo valdos kelmų. Pirmas ir galbūt pagrindinis kelmas buvo keliolika kilometrų apie Ylakius išsimėtę kaimeliai (Medsėdziai, Klauseikiai, Remezai, Dilbikiai, Gailaičiai, Kerviai, Vižančiai, Juknaičiai, Stripiniai, Klaišiai, Ketūnai, Kuliškiai). Antras, kiek mažesnis, bet mus ne mažiau dominąs Daukantų giminės kelmas buvo išsimėtę apie Lenkimus kaimeliai (Veitai, Luknės, Paluknė, Večiai, Šakaliai, Plaušiniai, Kuliai). Šiuos du kelmus lyg ir siejo aplink Skuodą išsidėstę kaimeliai (Kulai, Rūšupiai) ir bendra priklausomybė Skuodo grafystei. Tiesa, Šakalių kaimas, kuriame gyveno Andrius Daukantas (žr. 1 lentelę), įėjo į Salantų dvaro valdas ir priklausė Onai Vainienei, bet jis yra netoli Lenkimų. Salantų dvare 1766–1768 m. skalbėja dirbo ir kasmet už tai gaudavo algą Magdalena Daukantienė⁶¹. Matyt, ji buvo iš Šakalių kaimo. Beje, 1769 m. Lietuvos išdo komisijos sudarytame Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės pasienio muitinių aprašyme yra minimas kažkoks valstietis Daukantas, priklausęs Skuodo dvarui ir gyvenęs tarp Kuksinės kaimo ir Lenkimų prie brastos per pasienio upę Šventąją⁶². 1800 m. Lenkimų valdos plane maždaug toje vietoje pažymėtas Daukantų apyrbis⁶³.

Visi 1-oje lentelėje suminėti Daukantai turėjo sodybas su žemės sklypais, atlikinėjo paskirtas prievoles ir veik niekuo nesiskyrė nuo kitų Skuodo grafystės valdinių. Išskirti galima nebent 1717 m. minimą Danielių Daukantą, pramintą kazoku (žr. 1 lentelę). Gal jis tarnavo Sapiegu

kariuomenėje kazoku ir už tai gavo sklypą, o gal po tarnybos grįžo į ištuštėjusią po maro tėvų sodybą, nes 1720 m. jau kazoku nebevedinamas. Išskirtinas ir Simono tėvas Jurgis Daukantas, kuris jau 1795 m. inventoriuje įvardintas eiguliu (žr. 1 lentelę), juo buvo ir 1799 m.⁶⁴ Kažkoks Jurgis Daukantas įrašytas 1784 m. Lenkimų inventoriuje (žr. 1 lentelę), bet nežinia, ar jis – Simono tėvas.

Peržvelgus faktus apie valstietiškos Daukantų kilmės versiją, krinta į akis tai, kad tiek Jokūbas, tiek ir Jurgis Daukantai bent porą kartų (sūnų krikštynų metrikuose) vadinami bajorais. Taip pat vadinamos ir jų žmonos, ypač Kotryna Odinaitė, kuri ir mirties registracijos įrašė 1847 m. vadinama kilmingąja (urodzona), kaip, beje, ten pat vadinamas ir jos velionis vyras Jurgis⁶⁵. Tad peržvelkime, kas žinoma apie bajorišką Daukantų kilmę.

KILMINGIEJI DAUKANTAI

Kad Daukantų giminėje būtų net trijų kilmingų šakų ir turėta trys herbai (Oliva, Livas ir Naktikovas), žinoma jau senokai, apie tai rašyta⁶⁶. Kadangi 1820 m. Daukantų bajorystės patvirtinimo dokumente (žr. priedus) bei Valdandžiojo senato heroldijoje buvusioje Daukanto bajorystės byloje⁶⁷ pažymėta, jog Simonas priklauso Olivos herbo giminei, tad, remdamiesi

⁵⁶ Ten pat. – P.9; LBA. Mirties reg. L.78, 87v.

⁵⁷ Merkys V. Simonas... – P.10; beje, RVIAP.F.1343.A.20.B.2485.L.23 esančiame Aleksandro gimimo metrikų nuoraše pažymėta, kad ir krikštamotė – Marija Daukantienė – yra kilminga, nors šis nuorašas greičiausiai darytas iš dabar LVIA.F.669.A.1.B.208.L.31 esančio nuorašo, o ten tokios nuorodos nėra.

⁵⁸ LVIA.F.669.A.1.B.208.L.6.

⁵⁹ Ten pat. L.42v.

⁶⁰ Ten pat.B.150.L.101.

⁶¹ LVIA.F.443.A.2.B.79.L.271, 286, 302.

⁶² LVIA.F.SA.B.3811.L.22.

⁶³ LVIA.F.1292.A.1.B.152 (nurodė A. Baliulis); žr. Žemaičių praeitis. – V.,1993. – T.3.

⁶⁴ Merkys V. Simonas... – P.15.

⁶⁵ Ten pat. – P.8; LVIA.F.669.A.1.B.1063.L.424v.

⁶⁶ Uruski S. Rodzina. Herbarz szlachty Polskiej. – Warszawa, 1906. – T. 3. – S.239 (toliau – Uruski S. Rodzina).

⁶⁷ RVIAP.F.1343.A.20.B.2485.

šiais dokumentais, patyrinėkime duomenis apie šią giminės šaką.

Svarbiausias dokumentas yra, be abejo, jau minėtas 1820 m. Daukantų bajorystės patvirtinimo pergamentas (žr. prieduose tekstą, toliau – tekstą). Šio dokumento tikrumą ar netikrumą, padirbimo galimybes ir kitus su juo susijusius klausimus yra visokeriopaip aptaręs V. Merkys⁶⁸. Tačiau pagal šiame pergamente išdėstytus faktus nubraižę genealogines lenteles (žr. 3, 3a, 3b, 3c lenteles) ir palyginę jas su kita turima archyvine medžiaga, galime atsekti, kurie šiame pergamente išdėstyti faktai yra tikri ir kurie abejotini.

1820 m. pergamente tvirtinama, kad Daukantų giminė žinoma nuo senovės, kai, pasak Dluogošo, Vytautas siuntė pasiuntinį Daukantą su kitais pas Jogailą tartis dėl abiejų valstybių suvienijimo (žr. teksto 7 eilutę).

Aptikti šį faktą patvirtinančių originalių dokumentų nepavyko, nes J. Dluogošo kronikoje nurodomas tik Andrius Devknetovičius (Andrzej Dewknetowicz), 1413 m. Horodlės unijos metu priėmęs "Kiaulytės" (Świnka) herbą⁶⁹. V. Semkovičius mano, kad tai galėjo būti Daukantas⁷⁰. Jei taip, tai čia ir buvo ta 1820 m. pergamente minima pasiuntinybė. Kad Daukantai gyveno ir buvo bajorai jau Vytauto laikais, rodo 1422 m. Vytauto laiškas Žemaitijos vietininkui Kęsgailai dėl žmonių dovanojimo išvardintiems žemaičių bajorams⁷¹. Tarp kitų apdovanojų bajorų buvo ir Daukantas, gavęs žmogų, vardu Vonišis (Wonyszysz)⁷².

Todėl prielaida, kad bajorų Daukantų giminė siekia dar Vytauto laikus, neturėtų kelti abejonių.

Kaip jau pažymi V. Merkys, pirmas konkretus asmuo, nurodytas pergamente, – Stanislovas (žr. 3 lentelę 1.1), o konkreti data – 1644 m., kai gyveno Stanislovo sūnus Andrius (žr. 3 lentelę 2.1). Išeitų, kad Stanislovas gyveno apie XVI a. vidurį ar antrąją pusę.

Iš tikrųjų kai kurie išlikę seni dokumentai rodo, kad XVI a. gyveno ne vienas Stanislovas Daukantas. Pirmiausia čia paminėtina Žemaitijos žemės teismų knygoje 1686 m. vasario 13 d. įrašyta 1666 m. spalio 26 d. byla dėl Dabikinės valdos tarp Daukantų ir kitų į ją pretenduojančių⁷³. Šioje didžiulėje byloje tarp gausios medžiagos, pateiktos teismui besibylinėjančių pusių, įrodinėjant savo teises į žemę (tai šiuo atveju mums neįdomu), yra glaustai pateikta ir Daukantų genealogija, bet, deja, beveik be datų⁷⁴. Kai kurias datas galima atsekti pagal teisme pateiktus aktus bei kitus išlikusius originalius dokumentus. Remiantis visa šia medžiaga, sudaryta 5 lentelė.

Sprendžiant iš ankstyviausių datų (1557 m.), pirmieji šiuose dokumentuose

užfiksuoti Daukantai (žr. 5 lentelę 1.1, 2.1) galėjo gyventi apie 15 a. vidurį ir antroje šio amžiaus pusėje. Tiesa, jau minėtoje 1666 m. byloje pateiktoje Daukantų genealogijoje yra vienas praleidimas – joje nurodoma, kad Jurijus (žr. 5 lentelę 3.2) turėjo keturis sūnus (žr. 5 lentelę 5.4, 5.5, 5.6, 5.7)⁷⁵, bet toliau iš tekste pateiktų dokumentų aiškėja, kad tai buvo ne sūnūs, o anūkai, sūnus tebuvo vienas – Stanislovas (žr. 5 lentelę 4.3)⁷⁶. Šis Stanislovas turėjo minėtus keturis sūnus, tarp jų ir 1820 ir 1832 m. Daukantų bajorystės įrodinėjimo dokumentuose užfiksuotą giminės pradininką Stanislovą (žr. 3 ir 4 lenteles 1.1 bei 5 lentelę 5.5). Turimi dokumentai rodo, jog Daukantų giminė net keturiomis kartomis senesnė, nei nurodė Simonas ir Aleksandras savo surinktoje medžiagoje. 1666 m. byla rodo, kad visa Dabikinės valda anksčiau priklausė Daukantams, tik Mikalojus (žr. 5 lentelę 2.1) padalino ją sūnams, o šie vėliau dalino savo vaikams, ir taip ši valda tai skaidėsi, tai jungėsi, bet pamažu slydo iš Daukantų rankų⁷⁷. Yra išlikę du panašūs XVI a. dokumento nuorašai – 1561 m. surašytas ir 1594 m. perrašytas Dabikinės miesto⁷⁸ inventorius su ribų

⁶⁸ Merkys V. Simonas... – P.52.

⁶⁹ Długosz J. Roczniki czyli kroniki sławnego królestwa Polskiego. – Warszawa, 1985. – Ks. 11 (1413–1430). – S.16.

⁷⁰ Semkowicz W. O Litewskich rodach bojarskich zbratanych ze szlachtą Polską w Horodle roku 1413 // Lituano-Slavica Poznaniensia. Studia Historica. – Poznań, 1989. (toliau – Semkowicz W. O Litewskich...) – T.3. – S.127–128.

⁷¹ Jablonskis K. Nauji Vytauto laikotarpio aktai. // Praeitis. – 1933. – T. 2. – P.391; Vitoldiana. Codex privilegiorum Vitoldi Magni Ducis Lithuaniae 1386–1430. Zebrai i wydał Jerzy Ochmański. – Warszawa-Poznań. 1986. – S.92–93; t. p. žr. Акты издаваемые Виленскою комиссиею для разбора древних актов. (Акты о боярах). – Вильно, 1897. – Т.24. – С.399,477.

⁷² Ten pat.

⁷³ LVIA.F.SA.B.14718.L.721–732v.

⁷⁴ Ten pat. L.723.

⁷⁵ Ten pat.

⁷⁶ Ten pat. L.724; tai patvirtina ir XVIII a. darytame dokumentų registre dėl Pabalvėnų dvaro minimas 1586 m. žemės pardavimo aktas, kuriame minimi Sebastijonas ir Venckus Daukantai, Stanislovo sūnūs ir Jurijaus anūkai bei Steponas, Stanislovo sūnus ir Mikalojaus anūkas (žr. MABRS.F.21–1229. L.1).

⁷⁷ LVIA.F.SA.B.14718.L.721–732v.

⁷⁸ Apie Dabikinės miestą žr. Baliulis A. Apie Akmenę ir Dabikinę XVI–XVIII amžiuje // Žemaičių praeitis. – V., 1993. – T. 3.

aprašymu⁷⁹. Šiame ribų aprašyme minimos ir "bajoriškos Stanislovo Daukanto žemės"⁸⁰, tik nelabai aišku, kurio iš trijų ar keturių apie 1561 m. galėjusių gyventi Stanislovų (žr. 5 lentelę 3.1, 4.3, 5.3, 5.5), bet greičiausiai kažkurio iš tiesioginių (?) Simono protėvių (žr. 5 lentelę 4.3, 5.5).

Dar vienas Stanislovas Daukantas, bet jau kitos šakos (žr. 5 lentelę 5.3), minimas originaliame 1605 m. dokumente, kur jis parduoda savo Dabikinės dalį broliui Jonui (žr. 5 lentelę 5.1)⁸¹. Beje, šis pardavimo aktas minimas ir 1666 m. byloje⁸². Kažkoks Stanislovas Daukantas minimas 1604 m. akte, atidalinančiame jam priklausančio Pabalvėnų dvaro (prie Tryškių) žemes Stanislovui Gudavičiui⁸³. Kad tai tas pats, vienas iš dviejų brolių, paaiškėja iš Lietuvos Metrikoje esančio 1593 m. gegužės 20 d. valdovo Zigmanto Vazos įsakymo nuorašo, liepiančio ištremti iš LDK Steponą Stanislovaitį Daukantą už nuo 1585 m. nevykdomą teismo sprendimą dėl Pabalvėnų dvaro žemių⁸⁴. Šiame dokumente minimas ir Stepono Stanislovaičio Daukanto sūnus Jonas Steponaitis, taigi vienas iš anksčiau minėtų dviejų brolių (žr. 5 lentelę 5.1).

Ištremtasis brolių tėvas Steponas Stanislovaitis (žr. 5 lentelę 4.2) minimas kiek ankstesniuose originaliuose dokumentuose: 1568 m. gruodžio 10 d. ir 1573 m. spalio 27 d. Steponas Stanislovaitis Daukantas iš Dirvėnų valsčiaus savo parašu ir antspaudu laidavo du dokumentus⁸⁵. Šie dokumentai įdomūs tuo, kad ant jų yra išlikę įspausti du nesugadinti Stepono Stanislovaičio Daukanto antspaudai⁸⁶. Pirmame – 1568 m. dokumeto antspaude yra pavaizduotas "Liubič"⁸⁷ herbas su dviejų S raidžių monograma virš jo. Antrame – 1573 m. dokumento antspaude atrodo pavaizduotas panašus į pirmąjį "Naktikovo"⁸⁸ herbas su tokia pat monograma viršuje. Keista, kad vienas ir tas pats asmuo per 5 metus pakeitė, nors ir į panašų (abiejuose pagrindinis elementas – pasaga) savo herbą. Bet prisimenant, kad viena iš Daukantų giminės šakų kaip tik ir turėjo "Naktikovo" herbą⁸⁹, galima manyti, jog kaip tik tuo laikotarpiu (apie 1570 m.) jie tą herbą ir įgyja, tik neaišku, kaip ir kodėl⁹⁰.

Deja, nuo penktos kartos ir XVII a. pradžios apie "Naktikovo" Daukantų giminės šaką 1666 m. byloje duomenų nebėra (žr. 5 lentelę 5.1–5.3). Tarp Senato heroldijos departamento dokumentų Sankt Peterburge yra šio herbo giminės šakos dokumentai, 1804 m. patvirtinti Vilniaus bajorų deputacijos, o 1835 m. heroldijos departamento⁹¹. Čia pateiktoje šios šakos genealogijoje giminės pradininku nurodytas Adomas, turėjęs sūnų Kazimierą, bet nenurodyta, kada jis gyveno⁹². LVIA yra XIX ir XX amžių sandūroje daryti oficialūs herbynai, ir viename iš jų aprašyta tos pačios

Daukantų šakos genealogija⁹³. Čia nurodomas 1692 m. dokumentas, pagal kurį Adomas, Kristoforo sūnus, įsigyja valdą⁹⁴. Tokiu atveju Kristoforas Daukantas turėjo gyventi apie XVII a. vidurį ar antrąją pusę, bet vis tiek su 5 lentelėje (5.1–5.3) nutrūkstančia "Naktikovo" herbo Daukantų šaka dar nesusisieikia. Greičiausiai Kristoforas Daukantas yra Stepono arba Stanislovo (žr. 5 lentelę 5.2 ir 5.3) palikuonis, nes Jonas (žr. 5 lentelę 5.1), atrodo, palikuonių neturėjo⁹⁵. Aišku tik tiek, kad ši Daukantų giminės šaka tarp kitų valdų turėjo ir Duseikių valdą⁹⁶ bei

⁷⁹ AGAD. Archiwum Skarbu Koronnego. Dz. 56. D 3. S.860 (mf. 2666) – nurodė A. Baliulis; LVIA.F.SA.B.14822.L.137 (šis dokumentas įrašytas į teismo knygą tik 1785 m. ir yra tik prieš tai nurodyto dokumento ribas aprašanti dalis).

⁸⁰ LVIA.F.SA.B.14822.L.137.

⁸¹ MABRS.F.264–313.

⁸² LVIA.F.SA.B.14718.L.723v.

⁸³ MABRS.F.21–1549; 1606 m. Pabalvėnų dvarą Stanislovas, Stepono sūnus, pardavė broliui Jonui Daukantui (žr. MABRS.F.21–1229.L.3).

⁸⁴ LVIA.FLM.B.282(6). L.268v–269v (nurodė E. Rimša).

⁸⁵ MABRS.F.21–1570. L.2; F.21–1571.L.10v (nurodė E. Rimša).

⁸⁶ Ten pat.

⁸⁷ Niesiecki K. Herbarz Polski. (toliau – Niesiecki K. Herbarz...)– Lipsk, 1841.–T. 6 –S.142 "Lubicz".

⁸⁸ Ten pat. –T. 8. –S.397 "Ślepowron".

⁸⁹ Žr. 66 išnašą.

⁹⁰ Apie panašius herbų kitimus žr. Rimša E. Venclovas Agripa ir jo giminė (2. Agripų giminė) // LMAD.A serija. –1986. –T. 2(95). –P.79–80.

⁹¹ Merkys V. Simonas... –P.66; RVIAP.F.1343.A.20.B.2484.L.1–66 (nuorašus maloniai davė prof. V. Merkys).

⁹² RVIAP.F.1343.A.20.B.2484.L.3–4.

⁹³ LVIA.F.391.A.8.B.2566.L.11–12v.

⁹⁴ Ten pat. L.12v.

⁹⁵ LVIA.F.SA.B.14718.L.723v.

⁹⁶ LVIA.F.391.A.8.B.2566.L.12 (1779 m. Kazimieras, Kazimiero sūnus ir Adomo anūkas, palieka savo sūnui Jonui Duseikių ir kitas valdas); Kazimieras Daukantas iš Duseikių minimas ir 1775 m. bajorų sąrašuose, žr. LVIA.F.SA.B.3341.L.74v. Apie tai, kam priklausė Duseikiai, žr. 1721 m. Mikalojaus, Jurgio sūnaus, Daukanto (tekste – Dowkint) testamentą (LVIA.F.SA.B.14754.L.892–893v); taip pat 1766 m. dokumentą dėl kraičio (LVIA.F.SA.15165.L.10) bei kitus XVIII a. dokumentus apie šią giminės šaką –LVIA.F.SA.B.15165.L.22–23; B.14754.L.711–712, 976; F.1135.A.6.B.44.L.71–71v; F.SA.B.15164.L.360.

"Naktikovo" herbą⁹⁷. Tad Aleksandro Daukanto teigimas, jod šie Daukantai buvo jam artimi giminės, kaip pastebėjo V. Merkys⁹⁸, nelabai tepasitvirtina. Artimai giminiuotis šios dvi Daukantų šakos galbūt galėjo tik maždaug prieš 300 m., t. y. XV ir XVI amžių sandūroje, kai iš vieno kamieno (žr. 5 lentelę 2.1) atsiskyrė dvi šakos (žr. 5 lentelę 3.1 ir 3.2).

Bet tokiu atveju kyla klausimas, kodėl tiek 1820 m., tiek ir vėliau Vilniaus bajorų deputacija tvirtino, kad Simonas ir Aleksandras Daukantai yra kilę iš "Olivos" herbo Daukantų šakos, nors "Olivos" herbas labai skiriasi (pagrindinis elementas – lelija)⁹⁹ nuo "Naktikovo" herbo. Pagal 1820 ir 1832 m. bajorų deputacijos patvirtintas Daukantų giminės genealogijas (žr. 3 ir 4 lenteles) ši giminė jungiasi (žr. 3 ir 4 lenteles 1.1) su 1666 m. byloje užfiksuota Daukantų gimine (žr. 5 lentelę 5.5). Tiesa, 1666 m. byloje nenurodoma, kokį herbą turi ši giminė, bet iš aukščiau aptartų originaliųjų dokumentų išeitų, kad tai "Naktikovo" herbo giminė.

Toks herbų neatitikimas paaiškinamas, nors ir su daugeliu klausimų, nebent tuo, kad apie XVI a. pradžią, skilus Daukantų giminei į dvi šakas, viena šaka – Stanislovo (žr. 5 lentelę 3.1) – pasiima senąjį Daukantų "Liubič" herbą, kuris netrukus pakeičiamas į panašų "Naktikovo". Antra šaka – Jurijaus (žr. 5 lentelę 3.2) – kažkuriuo metu priima Lietuvoje gana vėlyvą ir retą¹⁰⁰ "Olivos" herbą.

Tačiau čia vėl iškyla problema. Jau minėtame XIX ir XX amžių sandūros herbyne yra įrašyta "Laivo" herbo Daukantų giminė¹⁰¹. Čia kaip seniausias dokumentas nurodytas 1715 m. testamentas, pagal kurį Jonas, Vaitiekaus sūnus (žr. 5 lentelę 7.5 ir 8.2) palieka sūnui Beržų-Jonelaičių Pavandenės pavieta valdą, kuri išlaikoma šios giminės rankose veik iki XIX a.¹⁰². Tad aiškiai matyti, jog ši "Laivo" herbo giminės šaka siejasi su 1820 m. pergamente įvardijama Daukantų "Olivos" herbo gimine (žr. 3 lentelę 3.4), nes čia minima ir Beržų-Jonelaičių valda Pavandenės pavieta (žr. tekstą, 36, 38 eilutės). Vėlgi, kaip ir dėl "Naktikovo" herbo, lieka neaišku, kaip ir kada galėjo atsiskirti nuo "Olivos" herbo "Laivo" herbas, tuo labiau, kad šie herbai visiškai skiriasi ("Laivo" herbo pagrindinis elementas – laivas¹⁰³). Todėl vis daugiau įtartina darosi 1820 ir 1832 m. Simono ir Aleksandro Daukantų bajorystės dokumentų įrodinėjimo versija, jog buvusi "Olivos" herbo Daukantų giminės šaka, kuriai šie ir priklausė. Panašu, jog norint įrodyti savo bajorystę, buvo surinkta visa turima medžiaga apie Daukantus, nepaisant herbo. Kelios šakos pristatytos kaip viena giminė. Tiesa, 1820

m. bajorystę patvirtinantis dokumentas sudarytas ir išduotas ne konkrečiam asmeniui, o visai giminei, ir jį galėjo turėti kiekvienas iš išvardintų gyvų Daukantų¹⁰⁴. Bet vis tiek lieka daug neaiškumų, tuo labiau, kad ir Simono bičiulio¹⁰⁵, heraldikos specialisto, Jono Petro Dvožekio-Bohdanovičiaus apie Daukantų giminę surinktoje medžiagoje aprašytas herbas net nepanašus į "Olivos". Tai greičiausiai "Vadvič" herbas, kurio pagrindinis elementas – dvi žuvis¹⁰⁶.

Iš XVII a. yra išlikę dar keletas dokumentų, patvirtinančių 1666 m. byloje ir 1820 m. pergamente užfiksuotų asmenų autentiškumą. Tai ir 1620 m. byla dėl Valentino Daukanto (žr. 5 lentelę 6.3) daržinės Dabikinės ūkyje sudeginimo¹⁰⁷; 1680 m. sutartyje dėl Dabikinės žemių susikeitimo minimi pusbroliai – Simonas, Jokūbo sūnus (žr. 4 lentelę 4.1; 5 lentelę 8.1) ir Jonas, Vaitiekaus sūnus (žr. 4 lentelę 4.3; 5 lentelę 8.2), Daukantai ir jų dėdė Adomas (žr. 4 lentelę 3.5; 5 lentelę 7.1), palikęs jiems žemės¹⁰⁸. Kažkoks Mikalojus Stanislovas Daukantas, Stepono sūnus, minimas 1668 m. byloje dėl Kotrynos Mykolojienės Daukantienės palikto turto¹⁰⁹. Lieka neaišku, kurio Stepono sūnus (žr. 5 lentelę 4.2, 5.2, 6.7). Spėti galima nebent pagal antrą vardą – Stanislovas (žr. 5 lentelę 5.3).

Visais šiais dokumentais ir baigiasi, kad ir kaip būtų keista, ankstyviausias ir geriausias nušviestas Daukantų giminės genealogijos laikotarpis. Maždaug nuo XVII a. antros iki XVIII a. antros pusės originalių

⁹⁷ RVIAPF.1343.A.20.B.2484.L.5; LVIA.F.391.A.8.B.2566.L.12.

⁹⁸ Merkys V. Simonas... – P.66.

⁹⁹ Niesiecki K. Herbarz... – T. 7. – S.84. "Oliwa".

¹⁰⁰ Horodlės unijoje šio herbo nėra (žr. Semkowicz W. O Litewskich...), įvairūs herbynai taip pat nerodo, kad šis herbas būtų žinomas Lietuvoje anksčiau nei XVI a.

¹⁰¹ LVIA.F.391.A.7.B.1788.L.89–90v.

¹⁰² Ten pat. L.90v.

¹⁰³ Žr. Niesiecki K. Herbarz... – T. 5. – S.220 "Korab".

¹⁰⁴ Merkys V. Simonas... – P.53–54.

¹⁰⁵ Abramavičius V. Simonas Daukantas Vilniuje // Literatūra ir menas. 1963. spalio 26. Nr. 43 (toliau – Abramavičius V. Simonas...).

¹⁰⁶ LVIA.F.391.A.9.B.2782.L.5; Niesiecki K. Herbarz... – T. 9. – S.209 "Wadwicz".

¹⁰⁷ Nac. M. Mažvydo B RS.F.94–763.

¹⁰⁸ LVIA.F.SA.B.14717.L.491–494v.

¹⁰⁹ MAB RS.F.273–3092. L.1.

dokumentų, kurie patvirtintų 1820 ir 1832 m. bajorystės įrodinėjimo dokumentuose minimus įvykius ir asmenis, aptikti beveik nepavyko. Pirmiausia jau šiuose dviejuose dokumentuose, kaip pažymėjo V. Merkys¹¹⁰, gausu prieštaravimų ir neatitikimų (plg. lenteles 3, 3a-c ir 4). Be jau V. Merkio aptartų¹¹¹ prieštaravimų, galima paminėti, kad 1820 m. nurodoma, jog kunigui Jonui Vambutui dalis Dabikinės užstatyta 1664 m. (žr. teksto 17 eilutę), o 1832 m. jau rašoma, kad užstatyta apie 1676 m.¹¹² 1820 m. rašoma, kad 1720 m. Stanislovo Daukanto testamentas į Raseinių pavieto žemės teismo knygas įrašytas 1721 m. (žr. teksto 21 eilutę), o 1832 m. dokumente – kad įrašytas tik 1828 m.¹¹³ Tiesa, toks atvejis, kad dokumentas įrašytas į teismų knygas net du kartus, visai galimas, bet, deja, išlikusiose tų metų žemės teismo knygose šio testamento įrašo aptikti nepavyko. Kaip, beje, ir daugelio kitų aktų, kurie, kaip skelbia 1820 ir 1832 m. dokumentai, buvo įrašyti įvairiais metais įvairiose žemės ir pilies teismų knygose. Aptikti tik visų po 1794 m. gimusių ir nurodytų abiejuose dokumentuose asmenų gimimo metrikų įrašai¹¹⁴ bei Jurgio Daukanto (žr. 4 lentelę 7.1) gimimo registracijos įrašas (žr. aukščiau).

Pavyko aptikti 1832 m. dokumente minima¹¹⁵ 1766 m. kovo 24 d. valdovo Stanislovo Augusto privilegijos 1766 m. gegužės 16 d. įrašą Žemaitijos pilies teismo knygoje¹¹⁶, kur Jokūbas Daukantas (žr. 2 lentelę 1.1, 3a lentelę 6.2, 4 lentelę 6.1) skiriamas Žemaičių kunigaikštystės generolu-vazniu (teismo antstoliu). Deja, šis įrašas kelia labai didelių abejonių: 1. braižas labai skiriasi nuo kitų toje teismų knygoje padarytų įrašų ir primena XIX a. pradžios braižą; 2. tekstas žodis į žodį (net privilegijos suteikimo ir įrašymo į teismo knygą datos) atitinka pirmame šios knygos lape įrašytą (bet skirtingu ir tikrai XVIII a. vidurio braižu) analogišką privilegiją Jurgiui Buividui¹¹⁷, tik įrašant Jokūbo Daukanto vardą ir pavardę; 3. lapo vandenženklis – AFR (be piešinio) kituose šios knygos lapuose nepasitaiko, o į E. Laucevičiaus vandenženklių katalogą neįtrauktas¹¹⁸; 4. atliekančio generolo-vaznio pareigas Jokūbo Daukanto jokiose 1766, 1767 m. ir vėlesnėse Žemaitijos teismų knygose neaptikta.

Kokiam laikotarpiui priklauso braižas, gali nuspręsti tik grafologas.

Tekstai būdavo panašūs todėl, kad tais laikais, rašant įvairias privilegijas, buvo vartojami trafaretai. Bet kad atitiktų iki mažiausių smulkmenų (tiesa, Daukanto privilegijoje kai kurios santrumpos kiek labiau išskleistos), labai abejotina, nes analogiškos to laikotarpio privilegijos kitiems asmenims šiek

tiek skiriasi¹¹⁹. Jei tos privilegijos buvo įrašytos net tą pačią dieną, tai tas pats turėjo būti ir raštininkas, tačiau braižas visiškai skirtingas.

O dėl popieriaus vandens ženklų reikia pasakyti, jog ženklai su raidėmis AFR E. Laucevičiaus kataloge yra, bet su piešiniais ir apima 1770–1800 m. laikotarpį¹²⁰. Inicialai AFR, atrodo, priklausė Viešvilės popieriaus dirbtuvės savininkui Augustui Frydrichui Rydeliui (Riedel), kuris ją valdė 1768–1799 m.¹²¹. Nors popieriaus gamintojų giminė garsėjo visą XVIII a., bet inicialus AFR vartojo tik aukščiau minėtas šios giminės atstovas¹²². Išeitų, kad pagal aptariamą privilegiją Jokūbui Daukantui ji buvo užrašyta 1766 m. ant popieriaus, kuris dar nebuvo pagamintas.

Dėl gautų pareigų reikia pasakyti, jog dokumentų apie tuo pat metu gavusio lygiai tokią pačią privilegiją Jurgio Buvido, taip pat aptikti nepavyko. Bet tuo metu (1766–1767 m. ir galbūt vėliau) šiaurės Žemaitijoje generolu vazniu buvo ir stropiai šias pareigas ėjo, nes neretai minimas pilies ir žemės teismų knygoje, kažkoks Motiejus Buvidas¹²³. Gal tai tas pats asmuo, turėjęs du vardus, o vadinęs vienu ar kitu. Tokių atvejų tais laikais būta nemažai, ką liudija ir Daukantų giminės (žr. 3 c lentelę) istorija.

Beje, pati generolo vaznio pareigybė iki 1766 m. dar nereiškė, kad ją turintis asmuo yra bajoras, nes tik nuo tų metų šias pareigas galėjo eiti

¹¹⁰ Merkys V. Simonas... – P.64–66.

¹¹¹ Ten pat.

¹¹² Ten pat. – P.64.

¹¹³ Ten pat. – P.65.

¹¹⁴ LVIA.F.669.A.1, atitinkamų metų gimimų registracijos knygos.

¹¹⁵ Merkys V. Simonas... – P.65.

¹¹⁶ LVIA.F.SA.B.14563.L.42–42v.

¹¹⁷ Ten pat. L.1–1v, knygoje visi aktai įrišti ne chronologiškai.

¹¹⁸ Laucevičius E. Popierius Lietuvoje XV–XVIII a. – V., 1967 (toliau – Laucevičius E. Popierius...).

¹¹⁹ Žr. analogiškas privilegijas – 1769 m. Jonui Michalskiui (LVIA.F.SA.B.14563.L.481); 1767 m. Rimkevičiui (LVIA.F.SA.14808.L.143); 1767 m. Jonui Abramavičiui (LVIA.F.SA.14955.P.609–612).

¹²⁰ Laucevičius E. Popierius... (Atlasas) – P.45–46. Nr. 260–262.L.460. Nr. 3399.

¹²¹ Laucevičius E. Popierius... – P.112, 113, 142, 149.

¹²² Ten pat. – P.125, 131, 139.

¹²³ LVIA.F.SA.B.14808.L.57, 341, 362v; B.14955.P.211,390, 543, 557.

vien bajorai¹²⁴. Turbūt tai žinojo tie, kurie, iš visko sprendžiant, apie 1827 m. parašė Jokūbui Daukantui skirtą privilegiją. 1827 m. minimi todėl, kad tą metų gruodžio 30 d. buvo išduotas Daukantui (greičiausiai Aleksandru) šios privilegijos išrašas – kaip ir 1829 m. gruodžio 28 d., tik nenurodant, kam išduotas¹²⁵.

Ši "1766 m. privilegija" Jokūbui Daukantui faktiškai yra vienintelis turimas dokumentas iš XVIII a. antros pusės, Simonui Daukantui ir jo broliui Aleksandru svarbus įrodinėjant jų priklausomybę kilmingųjų luomui. Tiesa, yra keletas dokumentų iš šio laikotarpio, bet jau apie kitą šios giminės šaką (žr. 3 c lentelę). Apie 1791 m. dažnai teismuose bylinėjosi Vincentas Daukantas¹²⁶ (žr. 3 c lentelę 7.10). O štai Steponas (?), Martynas (žr. 3 c lentelę 6.9) ir Pranciškus (žr. 3 c lentelę 6.8 ar 7.14) Daukantai 1794 m. gegužės 5 d. Telšiuose tarp daugelio kitų Žemaitijos bajorų pasirašė aktą, kad prisijungia prie T. Kosciuškos sukilimo¹²⁷. Beje, Pranciškus turbūt buvo beraštis, nes prie jo pavardės pažymėti trys kryžiuokai. Tas faktas, kad keli Daukantai pasirašo po sukilimo aktu, truputį papildo istoriją, žinomą iš Simono motinos antkapinio akmens, apie jos, jos vyro – Simono tėvo – ir trijų dieverių dalyvavimą šiame sukilime¹²⁸. Šie besisieją faktai vargu ar liudija, kad šios dvi Daukantų šakos (žr. 3 a ir 3 c lenteles) giminiavosi, bet rodo, kad joms nebuvo svetimas patriotizmo jausmas. Šis momentas tikriausiai suvaidino nemažą vaidmenį formuojant patriotinę Simono pasaulėžiūrą¹²⁹.

Daugelį 3, 4 ir 5 lentelėse paminėtų asmenų ir kai kuriuos faktus, susijusius su jais bei užfiksuotus įvairiuose dokumentuose, patvirtina jau minėta XIX a. heraldiko Jono Petro Dvožekio-Bohdanovičiaus¹³⁰ surinkta medžiaga apie Daukantų giminę jo ruoštam leidiniui "Lietuvos bajorų herbynas"¹³¹. Deja, ši medžiaga yra labai netvarkingai surašyta. Nelabai aišku, kas iš kur paimta, todėl sunku ja pasinaudoti. Vis dėlto matyti, kad daugelis asmenų ir nemažai faktų iš šios medžiagos, ypač iš XVII a., aptinkami tiek 1820 m. pergamente, tiek ir kituose aptartuose dokumentuose. Yra duomenų ir iš XVIII a., bet kad ir kaip būtų keista, nors J. P. Dvožekis-Bohdanovičius ir įtariamai padėjęs padirbdinti Simonui Daukantui bajorystės dokumentus¹³², jo surinktoje medžiagoje apie Daukantų giminę svarbiausi ir įtartiniausi dokumentai bei asmenys neminimi, nors medžiaga atrodo surašyta jau po 1829 m. Čia neminimas nei Jonas, Jokūbo sūnus (žr. 3 lentelę 4.2 ir 4 lentelę 4.1), nei 1720 m.

Stanislovo (žr. 3 ir 4 lenteles 5.1) testamentas (žr. teksto 21 eilutę) nei 1766 m. valdovo privilegija Jokūbui (žr. 2 lentelę 1.1, 3 a lentelę 6.2 ir 4 lentelę 6.1) dėl generolo-vaznio pareigų. Taigi pasitvirtina V. Merkio nuomonė, kad J. P. Dvožeckis-Bohdanovičius negalėjo padėti Simonui Daukantui pasidirbdinti bajorystės dokumentų¹³³, tad lieka klausimas – ar buvo šiuose dokumentuose kas nors padirbta, o jei taip, tai ar reiškia, kad Simonas Daukantas nebuvo bajoras?

KILMINGI AR NEKILMINGI?

Šis klausimas taip ir lieka be atsako. Aptariamuoju laikotarpiu (XVII–XVIII a.) visoje LDK ir ypač Žemaitijoje, kaip žinoma, smulkioji bajorija ir valstiečiai taip susiję, kad kartais sunku pasakyti, kas kilmingas, o kas ne. Priežastys labai įvairios, bet tai – jau kitos studijos tema¹³⁴. Mus šiuo atveju domina, kiek Simono Daukanto giminė susieta su neabejotinai kilmingais Daukantais. Tad patyrinėkime, kurie jau aptartos medžiagos faktai kelia abejonių, kurie – ne.

Iš visų 1820 m. bajorystės patvirtinimo dokumente minimų Daukantų didžiausių abejonių kelia du – Jonas (žr. 3 lentelę 4.2) ir jo sūnus Stanislovas (žr. 3 ir 3 a lenteles 5.1). Abejotinos ne tiek pačios asmenybės – jos greičiausiai egzistavo, nes senelis Jokūbas mirė, kai Simonui buvo 10 metų (žr. 2 lentelę) ir turbūt suspėjo papasakoti, kas buvo jo (Jokūbo) tėvas ir senelis. Įtartini permamente minimi dokumentai, pagal kuriuos

¹²⁴ Góralski Z. Urzędy i godności w dawnej Polsce. – Warszawa, 1983. –S.225.

¹²⁵ LVIA.FSA.B.14563.L.42v.

¹²⁶ LVIA.FSA.B.14828.L.352, 441, 575.

¹²⁷ LVIA.FSA.B.15166.L.714, 714v, 716.

¹²⁸ Kviklys B. Mūsų Lietuva. – Bostonas, 1968. – T. 4. – P. 301; Merkys V. Simonas... – P.8.

¹²⁹ Žukas S. Simonas Daukantas. – K., 1988 (toliau – Žukas S. Simonas ...) – P.10.

¹³⁰ Abramavičius V. Simonas...

¹³¹ LVIA. F.391.A.9.B.2782.L.5.

¹³² Abramavičius V. Simonas...; Biržiška V. Aleksandrynas ... – P.7.

¹³³ Merkys V. Simonas... – P.51, 54.

¹³⁴ Plačiau žr. Ihnatowicz I., Mączak A., Zientara B., Żarnowski J. Społeczeństwo polskie od X do XX wieku. – Warszawa, 1988. – S.264–275, 291–307.

Jonas (žr. 3 lentelę 4.2) šliejasi prie bajoriškos Daukantų giminės, tariamas Stanislovo (žr. 3 ir 3 a lentelės 5.1) žemės valdymas. Neaišku, kaip Jonas (žr. 3 lentelę 4.2 ir 4 lentelę 4.1) tapo Jokūbo (žr. 3 ir 4 lentelės 3.3 ir 5 lentelę 7.2) sūnumi, nes jokių kitų tai patvirtinančių dokumentų nerasta. 1820 m. pergamente nurodoma, kad Jonas yra Jokūbo sūnus, ką patvirtina 1600 m. į Žemaitijos kunigaikštystės pilies teismo knyga įrašytas dokumentas apie Jono Pilipavičiaus patirtą žalą nuo Jokūbo ir jo sūnaus Jono Daukantų (žr. tekstą, 16 eilutę). Jau minėtoje 1666 m. byloje dėl Dabikinės tarp Daukantų ir jų kaimynų minimi ir Jokūbas, ir Jonas Pilipavičius, ir Stanislovas Kasperavičius, ir Jonas, Vaitiekaus sūnus Daukantas, bet neminimas Jonas, Jokūbo sūnus¹³⁵. Abiejuose dokumentuose skiriasi datos – 1600 ir 1660 bei 1666 m. Greičiausiai bus suklydęs raštininkas, 1820 m. įrašinėjęs į pergamentą tekstą, vietoj 1660 ar 1666 m. įrašęs 1600 m. Matyt, panašiai atsitiko ir su prieš tai šiame pergamente minėto Jadvygos Šablovskaitės-Daukantienės testamento data – 1600 m. (žr. tekstą, 14 eilutę). 1666 m. byloje ne sykį nurodoma, kad Jokūbas Daukantas yra savo brolio Vaitiekaus vaiku, tarp jų ir Jono, globėjas. Minimas ir jo paties sūnus Simonas¹³⁶. 1820 m. pateikiant medžiagą patvirtinti bajorystei, buvo pasinaudota terminų panašumu: sūnus (cūī) ir sūnėnas (cūīīāāö), o išrašant dokumento nuorašą, iš teismo knygos žodis "sūnėnas" pakeistas į "sūnus". Taip Jokūbas (žr. 3 ir 4 lentelės 3.3 ir 5 lentelę 7.2) Daukantas "įsigijo" antrą sūnų Joną (žr. 3 lentelę 4.1 ir 4 lentelę 4.1), o kilmingų Daukantų giminės medis lyg ir išaugino naują šaką. Kad taip atsitiko, liudytų ir tai, jog šiai šakai bene daugiausia dėmesio skiriama 1820 m. pergamente ir kad šios šakos pradininkas Jonas, Jokūbo sūnus (žr. 3 lentelę 4.2 ir 4 lentelę 4.1) bene daugiausia kartų (5) čia minimas. Tris kartus jis minimas įrodinėjant, kad egzistavo (žr. tekstą, 16 eilutę), ketvirtą kartą – pažymint, kad jis – pirmoji šaka, atsiskirianti nuo šių namų ir įgyjanti Sevenbergo salą (žr. tekstą, 18 eilutę). Penktą kartą minimas, kai, pradėdant aptarti antrą šių namų šaką, pabrėžiama, kad Jonas, Vaitiekaus sūnus (žr. 3 lentelę 4.3 ir 5 lentelę 8.2), yra Jono, Jokūbo sūnaus, pusbrolis (žr. tekstą, 33 eilutę). Tokiu būdu bent tris kartus šiame dokumente bandoma pagrįsti Jono, Jokūbo sūnaus, giminybę su neabejotinai kilminga Daukantų giminės šaka, o tai jau kelia abejonių. Beje, kažkoks Jonas Daukantas 1695 ir 1708 m. gyveno Luknėse (žr. 1 lentelę), bet ar jis giminiavosi su aptartu Jonu, Jokūbo sūnumi, sunku

pasakyti; pagal gyvenamąjį laiką taip lyg ir galėtų būti.

Apie Jono sūnų Stanislovą (žr. 3, 3 a ir 4 lenteles 5.1), kaip minėta, taip pat jokių tikrų žinių nėra. Daukanto tokiu vardu net to laikotarpio inventoriai nemini (žr. 1 lentelę).

Bet apie antrąjį Jono sūnų Dovydą (žr. 3 ir 3 b lenteles 5.2) žinių galima rasti, nes tokiu vardu Daukantai minimi 1695–1755 m. inventoriuose (žr. 1 lentelę) ir Lenkimų bažnyčios vedybų, krikšto ir mirties registracijos knygose. Tačiau tiesiogiai susieti visus čia minimus Dovydus sudėtinga, nes trūksta medžiagos. Neabejotina tik, kad nuo 1732 m. Lenkimuose minimas¹³⁷ ir 1783 m. sausio 1 d. miręs 92 metų Dovydas¹³⁸ taip pat 1747 ir 1755 m. inventoriuose (žr. 1 lentelę) minimas Dovydas yra vienas ir tas pats asmuo. Sprendžiant pagal nuyventus metus, jis turėjo gimti apie 1694 m., net jei, kaip ir Simono senelio Jokūbo atveju (žr. aukščiau), amžius nurodytas nelabai tiksliai. Jis turėtų skirtis tik keletu metų. Todėl jis nelabai galėtų būti pergamente minimu Dovydu, nes šis jau apie 1700 m. turėjęs 4 sūnus (žr. tekstą, 20 eilutę). Juo galėtų būti 1695 ir 1708 m. inventoriuose minimas bendravardis (žr. 1 lentelę), tuo labiau, kad šis inventoriuose minimas Dovydas gyveno apie Ylakius (žr. 1 lentelės paaiškinimus), o pergamente nurodyto Dovydo keturi anūkai – (žr. 3 b lentelę 7.6–7.9) krikštyti Ylakuose (žr. tekstą, 31 eilutę). Tačiau kaip tik dėl tų anūkų ir iškyla keletas klausimų.

Jau aukščiau minėta, kad sprendžiant pagal XVIII a. inventorius, vėlyva tėvystė nebuvo retas reiškinys. Vis dėlto keista, kad net trys Dovydo sūnūs (žr. 3 b lentelę 6.3–6.5) susilaukė sūnų, turėdami gerokai per 50 m., o ir ketvirtasis (žr. 3 b lentelę 6.6), turėdamas apie 40 m. Nors, tiesą sakant, ir šie Dovydo anūkai, pergamento duomenimis, susilaukė sūnų, būdami jau 40 ar net per 50 m. (žr. 3 b lentelę)¹³⁹. Vis dėlto ir dėl keturių Dovydo

¹³⁵ LVIA.F.SA.B.14718.L.721–721v, 723, 724, 726v, 727, 728v–729v.

¹³⁶ Ten pat.

¹³⁷ LBA. Vedybų reg. L.1v.

¹³⁸ LBA. Mirties reg. L.7.

¹³⁹ Tadas Tomas (žr. 3b lentelę 7.7), beje, vedė, būdamas jau 49 m. (žr. LVIA. F.669. A.1.B.357.L.323), o jo sūnaus Tado Šimono (žr. 3b lentelę 8.16) krikšto registracijos įrašo nuoraše prie tėvo vardo gana aiškiai vėliau prirašytos raidės GD (žr. LVIA.F.669.A.1.B.208.L.87). Lygiai taip pat raidės GD vėliau prirašytos prie

anūkų krikšto datų tikrumo kyla abejonių, nes štai 1762 m. balandžio 12 d. Lenkimuose buvo pakrikštytas Mykolas Daukantas, Mykolo ir Barbaros Veitaitės sūnus¹⁴⁰, bet, kaip jau aukščiau rašyta, nepažymint, jog tėvas kilmingas. Jei tai – ne atsitiktinis sutapimas, tada jie – tie patys tėvas ir sūnus Mykolai Daukantai (žr. 3 b lentelę 6.3 ir 7.6), minimi pergamente, o tai reiškia, jog raštininkas tyčia ar netyčia lygiai 4 m. apsiriko, įrašydamas krikšto datą ir vietą. Tad, jei visa Sevenbergo salos istorija išgalvota, kaip jau nustatė V. Merkys¹⁴¹, tai ir su ta istorija susietos datos yra pasirinktos tai versijai pagrįsti. 1700 metai (žr. tekstą, 20 eilutę) buvo pasirinkti todėl, kad reikėjo pagrįsti salos perleidimo faktą prieš Šiaurės karą, jog paskui, karui baigiantis 1720 m., Stanislovas testamente galėtų tvirtinti, jog visi salos nuosavybės dokumentai dingo per karą (žr. tekstą, 22 eilutę). Bet kaip prie 1700 m. datos nelabai tiko Dovydo vaikų ir anūkų amžius, taip ir prie 1765 m. datos (žr. tekstą, 25 eilutę) nelabai priderintas amžius keturių Jokūbo sūnų (žr. 3 a lentelę 6.2 ir 7.2–7.5). Išeitų, kad byla tais metais buvo keliama Jokūbui ir jo mažamečiams vaikams – Jurgiui buvo 6 m., Petruui – 4, o kiek turėjo Izidorius ir Tadas, neaišku. Bet ir jie turėjo būti mažamečiai, nes, kaip aukščiau minėta, Jokūbas pirmą sykį vedė 1755 m. Taip pat neaišku, kodėl byla nebuvo keliama Jokūbo broliui Juozapui (žr. 3 a lentelę 6.1), nes ir jis buvo tėvo palikimo paveldėtojas (žr. tekstą, 22 eilutę).

Iš šių neaiškumų, kylančių iš 1820 m. Daukantų bajorystės patvirtinimo dokumento, pats neaiškiausias – herbo klausimas. Kaip galėjo bajorų deputacija patvirtinti tokį dokumentą, kuriame "Olivos" herbui priskiriama ir ta giminės šaka (žr. 3 c lentelę, taip pat 5 lentelę nuo 9.1), kuri jau 1804 m. vasario 12 d. bajorų deputacijos buvo patvirtinta kaip priklausanti "Laivo" herbui¹⁴². Peršasi V. Merkio išvados: "Svarbiausia, žinoma, reikėjo dokumentais ar kitu kuo palenkti atitinkamą bajorų deputacijos kanceliarijos tarnautoją, kad jis patikėtų genealogijos tikslumu ir gerai sesijai ar jos pirmininkui referuotų. Patys sesijos dalyviai, apskričių bajorų deputatai, vieną dieną svarstydami kelių dešimčių (69¹⁴³ – E. M.) giminių kilmingumą, į genealogijas ir jų įrodymus įsigilinti negalėjo"¹⁴⁴. Todėl kyla klausimas, ar išvis kokia nors Daukantų šaka turėjo "Olivos" herbą? Juk jokių kitų dokumentų, kurie tai patvirtintų, kol kas neaptikta. Vieninteliame tą faktą patvirtinančiame S. Urusio herbyne nurodyta, kad "Olivos" herbo Andrius Daukantas, Stanislovo sūnus, bajorystę patvirtino 1832 m., o

Andriaus sūnus Jurgis 1882 m. valdė Tiškų kaimą¹⁴⁵ Kauno gubernijoje¹⁴⁶. Kad šis herbynas nėra tikslus, patvirtina kita eilutė, kurioje aprašoma "Naktikovo" herbo Daukantų giminė, kur tvirtinama, jog Adomas, Kristupo sūnus, patvirtino bajorystę 1804 m¹⁴⁷. Tuo tarpu iš jau minėtų oficialių bajorų deputacijos dokumentų žinoma, kad šis Adomas gyveno XVII a. antroje pusėje¹⁴⁸. Nors Simono ir Aleksandro Daukantų bajorystė bei priklausomybė "Olivos" herbui buvo patvirtinta ir 1832 m., vis dėlto pateikti argumentai kėlė per daug abejonių, ir Senato heroldijos departamentas bajorystę patvirtino tik vienam Simonui¹⁴⁹, o ne visai giminei.

Nepaisant Vytauto Merkio¹⁵⁰ bei šiame straipsnyje išdėstytų abejonių dėl gausybės klaidų ar net klastočių, esančių 1820 m. Daukantų bajorystės patvirtinimo dokumente (žr. tekstą) ir medžiagoje, 1832 m. pateiktoje Senato heroldijos departamentui¹⁵¹, vis dėlto negalima tvirtinti, kad Simono Daukanto giminės nebuvo bajorai. Mat bėgant laikui bajorystės dokumentai galėjo žūti, o norėdamas užimti tam tikrą padėtį biurokratinėje Rusijos imperijos visuomenėje bei atstatyti teisybę giminei, Simonas

kito Tado (žr. 3a lentelę 7.4) dviejų sūnų (žr. 3a lentelę 8.8 ir 8.9) toje pačioje krikšto registracijos įrašų nuorašų knygoje (žr. LVIA.F.669.A.1.B.208.L.82, 97), o štai prie kito sūnaus (žr. 3a lentelę 8.7) krikšto registracijos nuorašo, esančio kitoje knygoje, tokių raidžių nėra (žr. LVIA.F.669.A.1.B.91.L.958v). Beje, 1799 m. Simono tėvas Jurgis dalyvauja greičiausiai savo brolio Izidoriaus vestuvėse kaip liudininkas, bet nė prie vieno nepažymėta, kad kilmingas, o štai prie antro liudininko, Petro Girkonto, yra raidės GD (žr. LVIA.F.669.A.1.B.78.L.1035).

¹⁴⁰ LBA. Krikšto reg. L.46.

¹⁴¹ Merkys V. Simonas... –P. 52–53, 65.

¹⁴² LVIA.F.391.A.7.B.1788.L.90v.

¹⁴³ Merkys V. Simonas... –P.54.

¹⁴⁴ Ten pat. –P.55.

¹⁴⁵ Galbūt Tiškai, Sedos apylinkėje, Mažeikių rajone, žr. LATSŽ. P.316.

¹⁴⁶ Uruski S. Rodzina. –S.239.

¹⁴⁷ Ten pat.

¹⁴⁸ LVIA.F.391.A.8.B.2566.L.12v.

¹⁴⁹ Merkys V. Simonas... –P.66–70; taip pat žr. LVIA.F.391.A.9.B.6.L.17v (1832 m. sausio 13 d. bajorų deputacijos sprendimas patvirtinti Simonui ir Aleksandriui Daukantams bajorystę).

¹⁵⁰ Merkys V. Simonas... –P.50–55, 63–70.

¹⁵¹ RVIAP.F.1343.A.20.B.2485.

biurokratiniais metodais (kitaip ir nebuvo galima) pabandė įrodyti savo ir giminės teisės į privilegijuotą kilmingųjų luomą. Kad Simono tėvas ar giminės buvo įrašyti į Skuodo grafystės inventorius (žr. 1 lentelę) ir atlikinėjo prievolės dvarui kartu su valstiečiais, dar neįrodo, kad jie buvo valstiečiai, nes iš tų pačių inventorių matyti, jog bajorkaimiuose gyvenę bajorai taip pat atlikinėjo panašias prievolės kaip ir valstiečiai. Tarp tokių bajorų 1777 m. inventoriuje minimas ponas Juozapas Daukantas, gyvenęs Būdviėtės ar Būdviečių bajorkaimyje¹⁵². Gal tai kuris nors iš kelių 1820 m. pergamente minimų ir tuo laikotarpiu galėjusių gyventi Juozapų, Simono giminaičių (žr. 3 a lentelę 6.1, 3 b lentelę 6.4) arba iš abejotinų giminaičių (žr. 3c lentelę 6.7, 7.16)? Panašiai gali būti ir su 1748–1755 m. inventoriuose įrašytu Petru Daukantu, gyvenusiu Gailaičių arba Gailiškių bajorkaimyje (žr. 1 lentelę). Gal tai Simono senelio Jokūbo pusbrolis Petras (žr. 3b lentelę 6.6)?

Kad Daukantai buvo šviesūs ir visuomeniškai aktyvūs to meto Lenkimų parapijos žmonės, liudija Lenkimų bažnyčios archyve esanti Šv. Onos brolijos dokumentacijos knyga. Joje esančiame 1762 m. brolijos narių sąrašė įrašyta bent keliolika vyriškos ir moteriškos lyties Daukantų, tarp jų Simono seneliai Jokūbas ir Marija¹⁵³. 1763 m. Jokūbas jau tituluojamas brolijos ponu vizitatoriumi, o 1797 m. brolijos narių sąrašė minima Kotryna Daukantienė – greičiausiai Simono motina. Prisiminus, kad Simono tėvas Jurgis buvo miškininkas, o abu tėvai ir trys dieveriai dalyvavo Kosciuškos sukilime, kyla klausimas – negi toks visuomeninis ir pilietinis brandumas galimas XVIII a. tarp paprastų valstiečių?

Į šį ir į skyriaus pavadinime iškeltą klausimą atsakymą galbūt galima rasti Akmenės ar kitose bažnyčiose esančiose krikšto, mirties ar vedybų registracijos knygose arba archyvuose saugomuose kitos rūšies dokumentuose¹⁵⁴.

PRIEDAI

Čia skelbiamas vienas dokumentas ir penkios lentelės

Skelbiamo dokumento tekstas parengtas vadovaujantis Lenkijoje išleistos XVI–XIX a. vidurio istorijos šaltinių publikavimo instrukcijos (In-

strukcija wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX w., red. K. Lepszy. Wrocław. Ossolineum. 1953) nurodymais. Teksto rašyba perteikiama sumoderninta. Paliekami tekste vartojami paprasti skliaustai, o įvestuose laužtiniuose skliaustuose rašomi parengėjo papildymai. Įprastiniai žodžių sutrumpinimai atskleidžiami, neišskiriant jų skliaustais. Paliekamos tekste vartojamos dvi santrumpos: r. – rok, ur. – urodzony. Vietovardžių ir asmenvardžių skirtingai vartojamos formos nevienodinamos. Kas penkta eilutė sunumeruota.

Tekstą skelbimui parengė Romualdas Firkovičius.

Už pagalbą šifruojant kai kurias sunkiai įskaitomas pergamento vietas dėkoju Z. Kiaupai, N. Šulgienei, V. Aleksiejūnui, A. Bėkštai.

Dėkoju profesoriui V. Merkiui, kurio prieš 25 metus padarytas šio dokumento nuorašas labai padėjo susigaudyti nykstančiame pergamento tekste.

Genealoginėse lentelėse nurodomos tik krikšto datos(*), išskyrus Simono Daukanto gimimo datą (žr. 2 lentelę 3.1); jei nurodomi tik metai, tai reiškia, kad jie apskaičiuoti pagal kitus duomenis (dažniausiai iš mirties metrikų). Mirties(+) ir vedybų (x) datos taip pat nurodomos pagal datas dokumentuose. Jei daugiau nei viena žmona (vyras), prieš vedybų datą nurodomas eilės numeris, o po vaikų esantis skliaustuose numeris rodo, nuo kurios motinos (tėvo). Pirmas skaičius prieš vardą nurodo kartos eilę, o antras skaičius – tos kartos atstovo vietą. Punktyrinė linija reiškia abejotina šaką.

Įjungus Lietuvą į Rusijos imperijos sudėtį, buvo įvestas senasis – Julijaus kalendorius, kuris nuo naujojo Grigaliaus XIX a. atsiliko 12 dienų; bet kadangi nelabai aišku, kada tiksliai bažnyčiose jis pradėtas naudoti (nes XVIII a. pabaigoje pasitaiko ir vienokio ar kitokio datavimo), – paliekamos dokumente įrašytos datos.

¹⁵² LVIA.F.525.A.8.B.842.L.66; LATSŽ. P.42.

¹⁵³ LBA. Lenkimų bažnyčios Šv. Onos brolijos katalogas. L.4, 6.

¹⁵⁴ Akmenės bažnyčios klebono telefonu pateiktais duomenimis, šioje bažnyčioje kai kurios registracijos knygos išlikusios nuo XVII a. antros pusės, tad jose gali būti duomenų apie Joną (žr. 3 lentelę 4.2), jo sūnus – Stanislovą ir Dovydą (žr. 3, 3a ir 3b lenteles 5.1 ir 5.2) bei anūkus (žr. 3a ir 3b lenteles 6.1–6.6).

DAUKANTŲ GIMINĖS BAJORYSTĖS PATVIRTINIMO DOKUMENTAS

Vilnius, 1820.08.24

Originalas. VUB RS. F. 80-2. Pergamentas, ilgis 81 cm., plotis 66 cm. Viršutinė teksto dalis (apie 10 eilučių) labai išblukusi, per sulenkimus tekstas išsitraiškė. Tekstą sudaro 55 eilutės, antroje pergamento pusėje neįskaitomas kelių žodžių tekstas. Viršutinėje teksto dalyje, per vidurį, tarp eilučių, spalvotais aliejiniais dažais nupieštas "Olivos" herbas su papuošimais. Teksto apačioje, per vidurį, tarp deputatų ir tarp sekretorių parašų, yra nupiešusio didelio raudono vaško antspaudo liekanos, kuriose matyti dvigalvio erelio ir atskirų raidžių likučiai.

WYPIS Z KSIĄG SZLACHECKICH GUBERNII LITEWSKO-WILEŃSKIEJ WYWODU FAMILII URODZONYCH DOWKONTÓW

HERBU OLIWA

Roku 1820 miesiąca augusta 24 dnia

Przed nami, Michałem Römerem radcą, marszałkiem gubernskim, Orderu Świętej Anny drugiej klasy kawalerem, prezydującym oraz deputatami z powiatów gubernii litewsko-wileńskiej do przyjmowania i roztrząsania wywodów szlacheckich obranymi, // złożony został wywód rodowości szlacheckiej familii, urodzonych Dowkontów (herbu ^a), z którego gdy się okazało, iż ta familija od najdawniejszych czasów zasłużona, z męstwa i cnot obywatelskich pełniła znaczne Ojczyźnie swej posługi, jakoż wedle świadectwa // Długosza Władysław Jagiełło król polski i wielki książę litewski jednego z tego imienia Dowkonta na również z inszemi znakomitemi // jego mężami używał w poselstwie od Litwy do Stanów Polskich dla zjednoczenia tych dwóch ziem sąsiedzkich w jedno państwo. Następcy zaś // onego, niemniej świetni z urzędów jako świeckich, jako i duchownych, równie z czynów rycerskich^b w każdym razie będąc nieoddzielnymi od życzliwych synów swej Ojczyzny, znani z miłości i gorliwości niepokonanej ku onej, w obronie praw wolności, swobód i bytu // narodowego^c męstwem i nieprzyzwyczajoną stałością^c z poświęceniem majątków i życia przeświadcza, iż szczylicili się klejnotem szlachectwa wywodzący się dziś jednak pierwszych początków swej dawności, z powodu zatracenia w czasie wojen i na-

padów wojsk nieprzyjacielskich przez zdarzone^d // wypadki, przywilejów sobie nadanych od wielkich książąt litewskich i królów polskich nie mogąc okazać, poczynają swój wywód próbować od Stanisława Dowmonta^e, który równie jak jego przodkowie, zaszczycając się dostojnością szlachecką, znany był obywatelem na Żmudzi i zo // stawił po sobie synów dwóch, Andrzeja i Mikołaja. Z tych Andrzej dziedziczył majątność ziemiańską w Księstwie Żmudzkiem wydziale dyrwiańskim, dziś w szawelskim powiecie leżącą, Dobikinie zwaną. Po sobie nie zostawił żadnego potomstwa. Brat zaś jego Mikołaj Stanisławowicz wydał światu synów pięciu, // Stanisława, Michała, Jakuba, Wojciecha i Adama, o czym wszystkim przekonowując przyniosło najprzód prawo wieczysto darowne na dobra Dobikinie od Andrzeja Stanisławowicza Dowkonta Adamowi Mikołajewiczowi wydane r. 1644 grudnia 8, a [r.] 1645 styczniu 16 w ziemstwie żmudzkiem przyznane, w // którym jest wspomniono o Stanisławie, Michale, Jakubie i Wojciechu, synach Mikołaja Stanisławowicza a o rodzonych swoich synowcach. Powtóre, dokument asekuracyjny od ur. ur. Adama i Jadwigi z Szablowskich Mikołajewiczów Dowkontów względem zabezpieczenia dożywocia^f na dobrach ojczystych // Dobikinach ur. Andrzejowi Stanisławowiczowi Dowkontowi r. 1645 styczniu 15 wydany, a tegoż roku czerwcu 29 w ziemstwie żmudzkiem przyznany. Na ostatek testament ur. Jadwigi z Szablowskich Adamowej Dowkontowej na dobra Dobikinie r. 1600 lipca 13 czyniony i tegoż roku i miesiąca 24 dnia w grodzie Księstwa Żmudzkiego // aktykowany, któremu dobra one na synów z Jakuba i Wojciecha Mikołajewiczów Dowkontów rodzących się zapisuje. Z pomienionych dopiero Stanisław, Michał i Adam Mikołajewicze Dowkontowie nie mieli żadnego potomstwa. Jakub Mikołajewicz Dowkont był ojcem synów dwóch, Szymona-Kazimierza dwuimiennego // i Jana, a Wojciech Mikołajewicz Dowkont jedno też Jana, w przekonaniu czego obdukcja w krzywdzie ur. Jana Filipowicza na ur. Jakuba Mikołajewicza i syna jego Jana Dowkontów, w r. 1600

^a Nepirrašytas 5 raidžių tarpas

^b Toliau vienas žodis neįskaitomas

^c Perskaitymas abejotinas

^d Tekste toliau 3 4 žodžiai neįskaitomi

^e Taip tekste

^f dożywodzia

kwietnia 28 czyniona i tegoż roku maja 7 w grodzie Księstwa Żmudzkiego aktykowana, o pochodzeniu⁶ Jana z Jakuba Mikołajewicza zapewnia^h. List na przyznanie prawa zastawnego od Szymona-Kazimierza dwuimiennego Jakubowicza Dowkonta księdzu Janowi Wambuttowi altaryście oszmiańskiemu na część dóbr Dobikinie r. 1664 junii 2 dany, a [r.] 1666 julii 5 w ziemstwie żmudzkiem przyznany, że Szymon-Kazimierz był synem Jakuba Mikołajewicza, dowiódł. // A dokument wieczysto kwietacyjny ugodliwy od ur. Jakuba Mikołajewicza w imieniu własnym i nieletniego synowca, Jana Wojciechowicza, z rzeczy dzierżawy dóbr Dobikinia ur. Stanisławowi Kasperowiczowi r. 1661 septembra 12 wydany, a [r.] 1662 junii 14 w ziemstwie żmudzkiem przyznany, przeświadczył, że Wojciech Mikołajewicz miał syna Jana. // Szymon-Kazimierz dwuimienny Jakubowicz Dowkont, czy zostawił po sobie jakie potomstwo, nie wiadomo. Jan Jakubowicz Dowkont, pierwszą gałąź tego domu oddzielający, oprócz dóbr Dobikinie, dziedziczył jeszcze wyspę zwaną Sewenberg przy rzece Ejlingien w Księstwie Kurlandskim sytuowaną oraz wydał światu synów // dwóch, Stanisława i Dawida, co list blankietowy od ur. Dawida Janowicza Dowkonta, zrzekający się wyspy Sewenberg na rzecz brata swego rodzonego, Stanisława Janowicza, z warunkiem wypłacenia synom jego, Mikołajowi, Józefowi, Antoniemu i Piotrowi Dawidowiczom, każdemu po tynfówⁱ 30, r. 1700 februarii 2 datowany // i tegoż roku marca 23 w grodzie Księstwa Żmudzkiego aktykowany, dostatecznie dowiódł. Z tych Stanisław Janowicz Dowkont, będąc jedynym dziedzicem pomienionej wyspy Sewenberg, po swem życiu zostawił synów dwóch, Józefa i Jakuba, czego dowodem jest testament r. 1720 decembra 20 czyniony, a r. 1721 januarii 27 w ziemstwie // powiatu rosieńskiego aktykowany, w którym wszelką pozostałość (gdyż w czasie najazdu Szwedów nie tylko z pomienionej nieraz wyspy deposedowanym został, ale nawet wszelkie dokumenta na nią służące utracił) na synów swych, Józefa i Jakuba, przeznaczył z warunkiem wypłacenia synom Dawida Janowicza // Dowkontów – Michałowi, Józefowi, Antoniemu i Piotrowi - tynfówⁱ 280 za sukcesją onym należące. W dalszej procedencji z wyrażonych dwóch synów Stanisława Janowicza Józef Stanisławowicz Dowkont był ojcem Jana, teraz wywodzącego się, przekonano o tem metryka chrztu r. 1773 maja 19 w kościele // parafijalnym szkudzkim zapisana. A Jakub Stanisławowicz Dowkont zostawił synów czterech, Izydora^j, Piotra, Tadeusza, dopiero wywodzących się, i Jerzego, już nieżyjącego, co przeświadczył dokument kwiet-

cyjny od Michała i Józefa Dawidowiczów Dowkontów z rozpoczętego procesu ex re sukcesyi z wyspy Se // wenberg należnej i odebrania zupełnej bonifikaty ur. ur. Jakubowi^k oraz Piotrowi, Tadeuszowi, Izidorowi i Jerzemu synom Dowkontów r. 1765 apryla 1 wydany, a [r.] 1797 septembra 12 w grodzie Księstwa Żmudzkiego aktykowany. Z poszczególnych dopiero
 25 synów Jakuba Stanisławowicza Jerzy już nieżyjący zostawił // synów dwóch, Szymona i Aleksandra, dziś wywodzących się. Izidor Jakubowicz toż ma dwóch, Jerzego i Piotra. Piotr Jakubowicz ma trzech, Antoniego, Jana i Piotra. A Tadeusz Jakubowicz czterech, Felicyjana, Józefa, Jana i Antoniego, wspólnie z sobą wywodzących się, w dowodzie czego metryki chrztu r. 1796 // oktobra 29 na Szymona, r. 1805 maja 16 na Aleksandra Jerzewiczów, r. 1804 apryla 21 na Jerzego, r. 1806 maja 31 na Piotra Izidorowiczów, r. 1793 apryla 15 na Felicyjana, r. 1799 nowembra 30 na Józefa, r. 1812 junii 25 na Jana, r. 1815 nowembra 20 na Antoniego Tadeuszowiczów, r. 1802 junii 7 na Antoniego, r. 1807 februarii 13 na Ja // na Piotrowiczów w kościele parafijalnym linkimskim i r. 1810 junii 14 na Piotra Piotrowicza w kościele parafijalnym szkudzkiem zapisane dostatecznie przekonały. Po wyjaśnieniu z Stanisława Janowicza Dowkonta rozrodzonego potomstwa aż do wywodzących się, w górze wyliczonemi dowodami rodowitość szła // checką probującami, co do linii idącej z czterech synów Dawida Janowicza Dowkonta, w przekonaniu że Michał Dawidowicz był ojcem toż Michała, który zostawił po sobie synów czterech, Dawida, Filipa, Franciszka i Antoniego, dziś wywodzących się, Józef Dawidowicz spłodził syna Tadeusza-Toma //
 30 sza dwumiennego, wywodzącego się z synem Tadeuszem-Szymonem, toż dwumiennym, Antoni Dawidowicz dał życie Antoniemu-Piotrowi dwumiennemu, wywodzącemu się z synami Antonim i Jerzym, a Piotr Dawidowicz miał syna Ludwika, który zostawił syna Dominika, toż dopiero wywodzącego, o tem // wszystkim metryki chrztu r. 1756 julii 8 na Tadeusza-Tomasza Józefowicza, r. 1758 apryla 12 na Michała Michałowicza, r. 1762 oktobra 4 na Antoniego-Piotra dwumiennego Antonowicza, r. 1740 maja

^a pochodzie

^b įskaitymas abejotinas

^c tymfów

^d Idora

^e Jakububowi

1 na Ludwika Piotrowicza w kościele parafijalnym iłockim, r. 1798 januarii 11 na Filipa, r. 1800 januarii 13 na Dawida, r. 1804 septembra // 13 na Franciszka oraz r. 1795 decembra 11 na Antoniego Michałowiczów, r. 1804 junii 20 na Antoniego, r. 1809 martii 21 na Jerzego Antonowicza, r. 1813 augusta 11 na Tadeusza-Szymona dwuimiennego Tadeuszowicza w kościele parafijalnym linkimskim, a r. 1791 martii 2 na Dominika Ludwikowicza Dowkontów w kościele pa // rafijalnym iłockim zapisane, świadectwo dostateczne uczyniły. Drugą gałąź tego dawnego w Wielkim Księstwie Litewskim domu oznaczający Jan Wojciechowicz brat stryjeczno rodzony Jana Jakubowicza Dowkont, oprócz części dóbr Dobikinia po przodkach na niego spadłej, dziedziczył jeszcze imienicze Światyszki czyli // Ejklony zwane w powiecie Wielkich Dyrwian na Żmudzi położenie swe mające, które sprzedał ur. ur. Michałowi i Elżbiecie z Pocewiczów Witkiewiczom, o czym dokument przedaźny w r. 1703 januarii 2 wydany, a [r.] 1713 oktobra 12 na sądach ziemskich żmudzkich przyznany, zapewnił. Ten zostawił po sobie sy // na Józefa, co dowiodło prawo zastawne od jego dziada, wespół z żoną oraz z synami Józefem i Franciszkiem, na dobra Motowiany w powiecie retowskim położone, księdzu Stukiemu kanonikowi żmudzkiemu r. 1752 apryla 22 wydane, a 1797 decembra 16 do akt grodzkich powiatu telszewskiego wprowadzone. Józef Janowicz mając w swoim dzierzeniu dobra jedne ojczyste, jako to // Berże Jonotajcie w powendeńskim, Stangajcie w szadowskim powiatach położone i nabyte Motowiany w retowskim na Żmudzi, spłodził synów trzech, Józefa bezpotomnie zeszłego, Franciszka i Marcina ojców wywodzących się, jak przekonało o tem prawo zostawne na Matowiany księdzu Stukiemu wydane, które wyżej było cytowanem, // jako też prawo przedaźne na imienicze Abdyszyce i Balkiszki w powiecie wieszwiańskim leżące, od ur. ur. Wawrzyńca i Johany z Kontowtów Małachowskich ur. Marcinowi Józefowiczowi Dowkontowi r. 1773 maja 23 wydane, a [r.] 1779 julii 22 w aktach ziemskich szawelskich zeznane. Z pomienionych dopiero synów Józefa Janowicza Fran // ciszek Józefowicz Dowkont spłodził synów dwóch, Wincentego i Adama wywodzących się, o czym również, że Wincenty objął aktorstwo dóbr Berżów Jostajciów i Stungajciów zwanych, prawo zrzeczne r. 1787 maja 4 datowane, a tegoż roku junii 23 przed aktami powiatu rosieńskiego zeznane, dał wiedzieć. Tenże Wincenty Franciszkowicz ma syna Matia // sza, razem wywodzącego się. Marcin zaś Józefowicz brat rodzony Franciszka, dziedzic majątków znacznych Wambuty i

40 Krzyżajcie w powiecie wieszwiańskim leżących¹, wydał światu synów 5-ciu: Antoniego, Bonawentury, Franciszka i Felicijana, toż wywodzących się dopiero, oraz Józefa będącego księdzem, jak o tem zapewniła ostatnia testamentowa // dyspozycja r. 1794 maja 3 czyniona, a [r.] 1797 oktobra 16 do akt grodzkich powiatu telszewskiego zeznana. Z synów Marcina Józefowicza Antoni Marcinowicz Dowkont że ma synów czterech wspólnie wywodzących się, metryki ich o chrzcie r. 1795 decembra 24 na Antoniego-Józefa-Tomasza trzyimiennego, r. 1797 oktobra 24 na Jana-Rafała, r. 1809
 45 februarui 19 // na Piotra-Pawła Antonowiczów w kościele parafijalnym leplawskim, co niemniej też i dekret tejże familii w r. 1804 februarui 12 na Józefa Franciszka w kościele telszewskim zapisane, zapewnienie przyniosły. Na fundamencie przeto takowych produkowanych dowodów, rodowitość szlachecką próbujących, my, marszałek gubernski i deputaci powiatowi, stosownie do // w dyplomacie pod rokiem 1785 najtąskawiej szlachcie nadanym wyrażonych, niemniej też pilnując się prawideł w ukazach Rządzącego Senatowi gubernskiemu litewskiemu przesłanych, familiją urodzonych, a mianowicie wywodzących się Jana Józefowicza, Izydora z synami Piotrem i Jerzym, Piotra z synami Janem, Antonim i Piotrem, Tadeusza z synami Józefem, Felicijanem, Janem // i Antonim Jakubowiczów, stryjów Szymona i Aleksandra synów Jerzego Jakubowicza, Tadeusza-Tomasza dwuimiennego z synem Tadeuszem-Szymonem, toż dwuimiennym Józefowicza, Antoniego-Piotra podobnie dwuimiennego z synami Antonim i Jerzym Antonowicza, stryjów Dawida, Filipa, Franciszka, Antoniego Michałowiczów i Dawida Ludwikowicza, niemniej Wincentego z synem // Mateuszem i Adama Franciszkowiczów, Antoniego z synami Antonim-Józefem-Tomaszem trzyimiennym, Janem-Rafałem, Piotrem-Pawłem i Józefem-Franciszkiem dwuimiennymi, Bonawentury, Franciszka i Felicijana Marcinowiczów Dowkontów za rodowitą i starożytną szlachtą polską uznajemy, ogłaszamy i onych do księgi szlachty gubernii litewsko-wileńskiej klasy pierwszej, na mocy ukazu r. 1801 maja 5 nastalego, zapisujemy. Działo się na sesyi Deputacyi wywodowej szlacheckiej gubernii litewsko-wileńskiej w Wilnie. Jakowy wypis w roku terażniejszym 1820 miesiąca decembra^m dnia przy pieczęci zebrania szlacheckiego tejże gubernii stronie rekwirującej jest wydan. //

¹ Tekste toliau įrašyta raidė -i, atsižvelgiant į prasmę, pašalinama.

Radca stanu, litewsko-wileński gubernski marszałek Orderu Świętej Anny
drugiej klasy kawaler Michał Römer

Kazimierz Walentynowicz wileński deputat

Stanisław Cybowicz deputat wywodowy szlachty z powiatu upickiego

Aloiz(y) Sławiński deputat wywodowy z powiatu oszmiańskiego

50 Andrzej Podbereski deputat wywodowy z powiatu brasławskiego

Wincenty Ancyporowicz deputat powiatu wiłkomirskiegoⁿ

Władysław Syruć deputat trocki

Adam Zmajłło deputat wywodowy szlachty z powiatu telszewskiego

Sekretarz Józef Strumiłło

55

Archiwista, kolleski registrator

Adam Baranowicz

^m Diena nenurodyta

ⁿ Įskaitymas abejotinas

1 lent. Daukantai (valstiečiai) pagal inventorius

1 lentelės paaiškinimai.

Į sąrašą įtrauktos ir pavardės, panašios į Daukanto ar Daukantaičio pavardes, galėjusios būti iškraipytos raštininko ar dėl kokių kitų priežasčių.

¹ Kai kur skliaustuose pateikiama įvairesnė originalo rašyba.

² Tiksliai nustatyti šios vietovės (originale – Kuliszki) dabartinio pavadinimo nepavyko. 1623 m. ji buvo Kaukolikų vaitystėje, 1684 m. – Grūstės vaitystėje, o 1708–1720 m. – Jedžiotų (originale – Eidziaty) vaitystėje, tad ši vietovė yra nurodytų kaimų trikampyje.

³ Taip tekste – "Zascianek Medsedow alias Remezow".

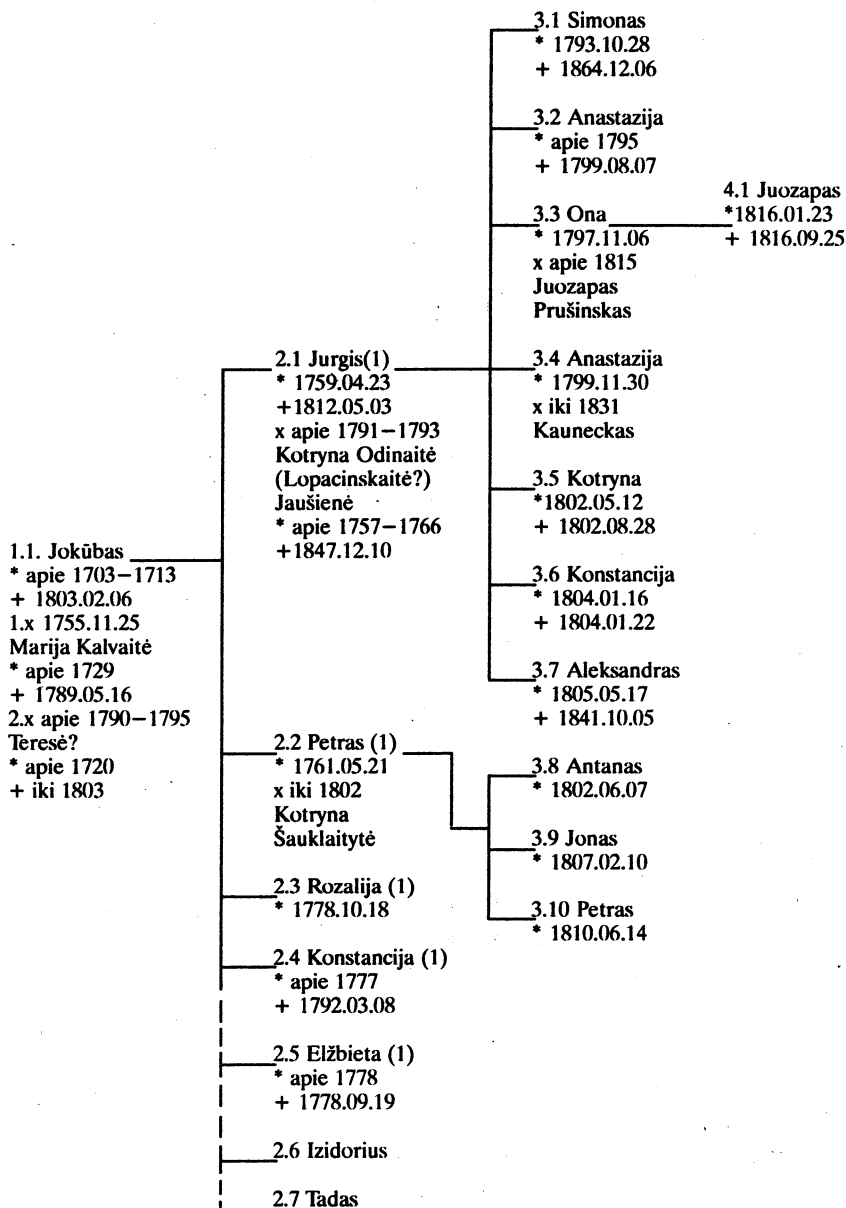
⁴ L. 1v "Okolica Gayłayciow", L. 34v "Zascianek Gayliski alias Czaupow".

⁵ Žr. Merkys V. Simonas... – P. 12–13.

Metai	Vardas, pavardė ¹	Vietovės			Kur yra šaltiniai
		Lenkimai	Veitai	Kuliškiai ²	
1623	Marius Daukunaitis (Marius Dawkunaitis) Daukantas Balimdvtis (Dawkont Balimdvtis) Matis Daukantas (Matis Dawkunt)	x		x	Vabaliai LVIA.F.SA.B.11479. L. 41 v Ten pat. L. 52, 52 v Ten pat. L. 84 v
1684	Baltromiejus Daukantas Jurgis Daukantaitis Andrius Daukantaitis Jurgis Daukantas Zigmantas Daukantaitis		x	x	Paluknė Medsėdžiai LVIA.F.525. A.8.B.1227. L. 30 v VUB RS.F.4-12126 (A-3976). L. 26 v LVIA.F.525. A.8.B.1227. L. 78 v Ten pat. L. 79 VUB RS.F.4-12126 (A-3976). L. 10 v Ten pat. L. 28
1695	Jonas Daukantas (Jan Daukond) Jurgis Daukantaitis Andrius Daukantaitis Juozas Daukantas (Jozef Daukontis) Kazimieras Daukantas Zigmantas Daukantas Dovydas Daukantas Juozas Daukantaitis		x	x	Luknės Večiai Klauseikiai Remezai Dilbikiai LVIA.F.525. A.8.B.844. L. 34 v Ten pat. L. 37 Ten pat Ten pat. L. 37 v Ten pat. L. 55 Ten pat. L. 77 v Ten pat. L. 81 Ten pat. L. 99
1708	Jonas Daukantas (Jan Dawkont) Jurgis Daukantaitis Pranciškus Daukantaitis Juozas Daukantaitis Zigmantas Daukantas Dovydas Daukantas		x	x	Łuknės Večiai Medsėdžiai arba Remezai ³ LVIA.F.SA.B.11492. L. 21 v Ten pat. L. 24 Ten pat Ten pat. L. 24 v Ten pat. L. 49 v Ten pat. L. 63
1717	Danielius Daukantas			x	LVIA.F.525. A.8.B.152. L. 19
1720	Danielius Daukantas (Daniel Daugont)			x	LVIA. F.1292. A.1.B.311. L. 3
1725	Dovydas Daukantaitis (Dawid Dawkuntays)				Kulai LVIA.F.SA.B.11495. L. 14 v
1747	Dovydas Daukantas (Dawid Dawtą) Dovydas Daukantas (Dawid Dawtą)	x			Rūšupiai VUB RS.F.4-12128 (A-1892). L. 14 Ten pat. L. 18 v

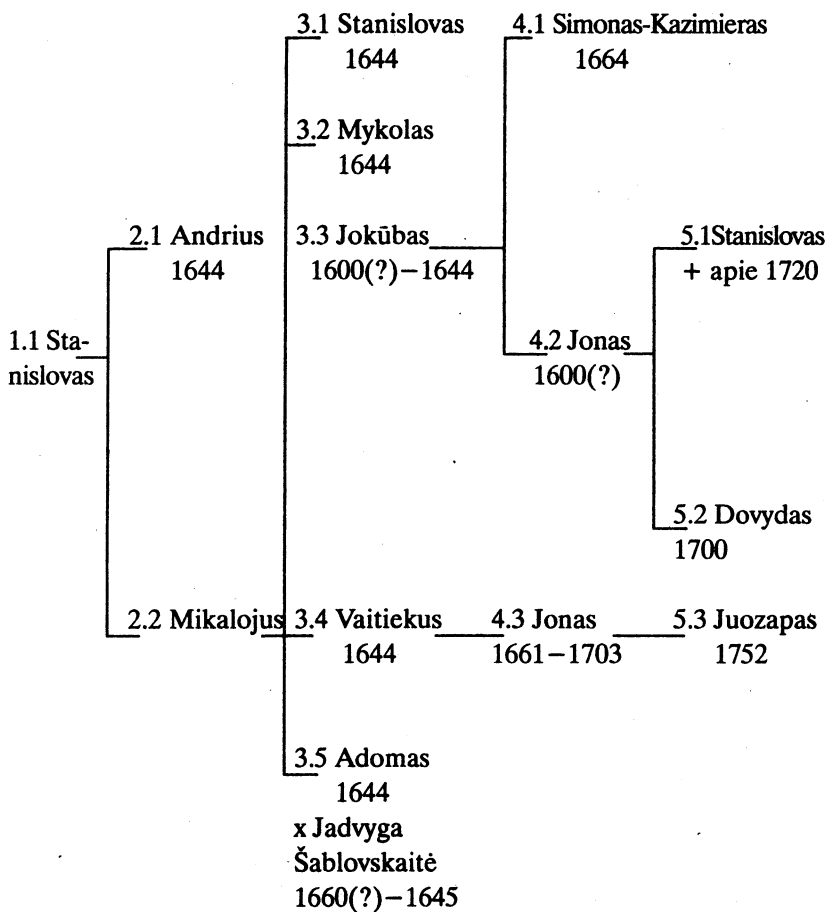
Metai	Vardas, pavardė ¹	Vietovės			Kur yra šaltiniai	
		Lenkimai	Veitai	Kuliškiai		
1748-1755	Petras Daukantas (Piotr Dawkontt)				Gailaičiai arba Gailiškiai ⁴	VUB RS.F.4-12129 (A-1763). L. 1, 34, 46, 60, 69, 90
1755	Dovydas Daukantas (Dawid Daukadt) Mykolas Daukantas Dovydas Daukantas	x x			Rūšupiai	LVIA.F.525. A.8.B.843. L. 23, 81 Ten pat. L. 46 Ten pat. L. 105
1765	Jokūbas Daukantas Petras Daukantas Petras Daukantas				Vižančiai Kerviai Gailaičiai	LVIA.F.SA.B.11496. L. 95, 96 Ten pat. L. 99, 101 Ten pat. L. 201, 204, 205
1765-1784	Andrius Daukantas				Šakaliai	LVIA.F.443. A.2.B.79. L. 253, 530
1774	Mykolas Daukantas Petras Daukantas				Juknaičiai Gailaičiai	LVIA.F.525. A.8.B.841. L. 40 Ten pat. L. 42
1777	Mykolas Daukantas				Juknaičiai	LVIA.F.525. A.8.B.842. L. 35
1784	Jokūbas Daukantas Mykolas Daukantas Jurgis Daukantas Antanas Daukantas	x x x			Plaušiniai	Ten pat. L. 63 Ten pat. L. 64 Ten pat. L. 65 Ten pat.
1795	Mykolas Daukantas Liudvikas Daukantas Stanislovas Daukantas Jurgis Daukantas	x			Stripiniai Klaišiai Kalviai	VUB RS.F.4-12141 (A-1890). L. 11 Ten pat. L. 31 Ten pat. L. 42 Ten pat. L. 12
1796	Mykolas Daukantas Izidorius Daukantas Jurgis Daukantas Liudvikas Daukantas Stanislovas Daukantas	x		x	Kalviai Stripiniai Klaišiai	LVIA.F.SA.B.11545. L. 15 VUB RS.F.4-39591 (A-1286). L. 21 Ten pat. L. 17; Ten pat. L. 25 Ten pat. L. 17; Ten pat. L. 25 Ten pat. L. 31; Ten pat. L. 60 Ten pat. L. 39
1799	Mykolas Daukantas Jurgis Daukantas Izidorius Daukantas Petras Daukantas Florijonas Daukantas Liudvikas Daukantas	x		x	Kalviai Paluknė Ketūnai Stripiniai	LVIA.F.525. A.8.B.205. L. 9 Ten pat. L. 10 Ten pat. Ten pat. L. 10 Ten pat. L. 15 Ten pat. L. 18

2 lent. Daukantai (pagal bažnytinių metrikų knygas)

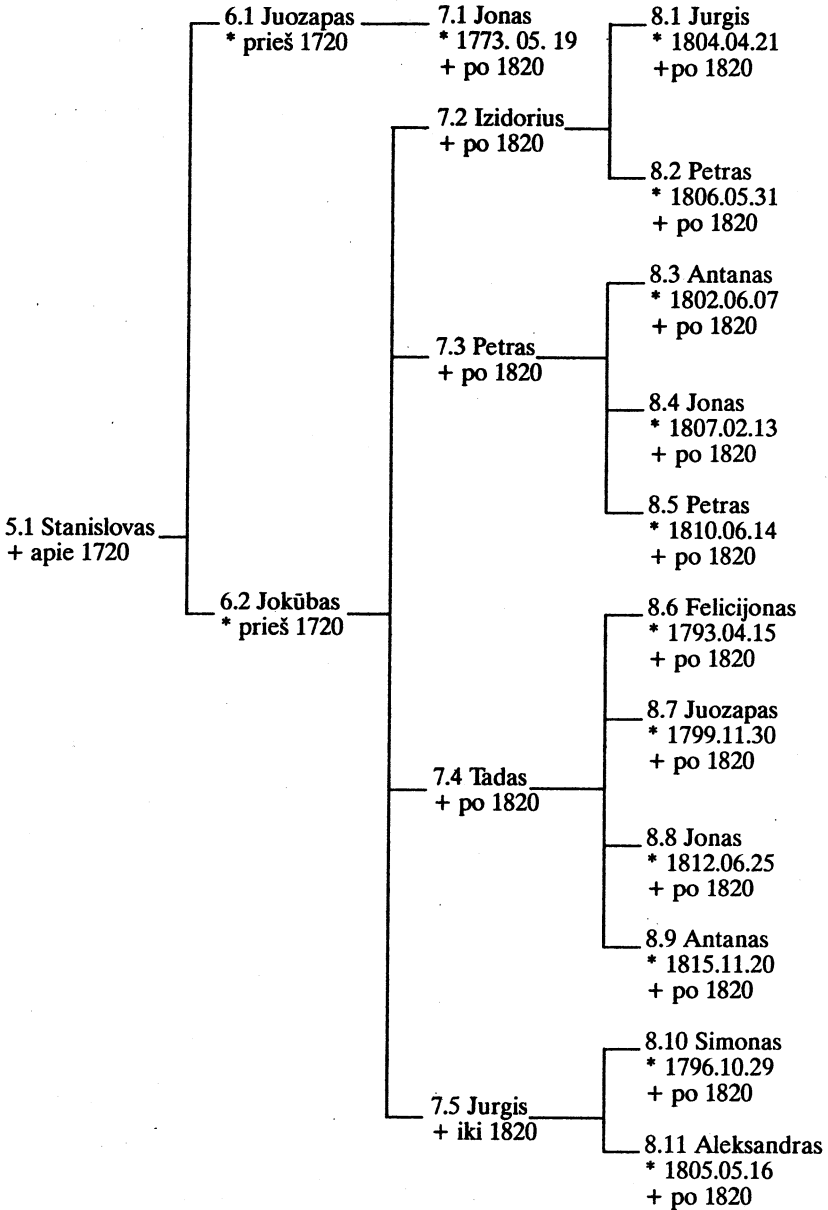

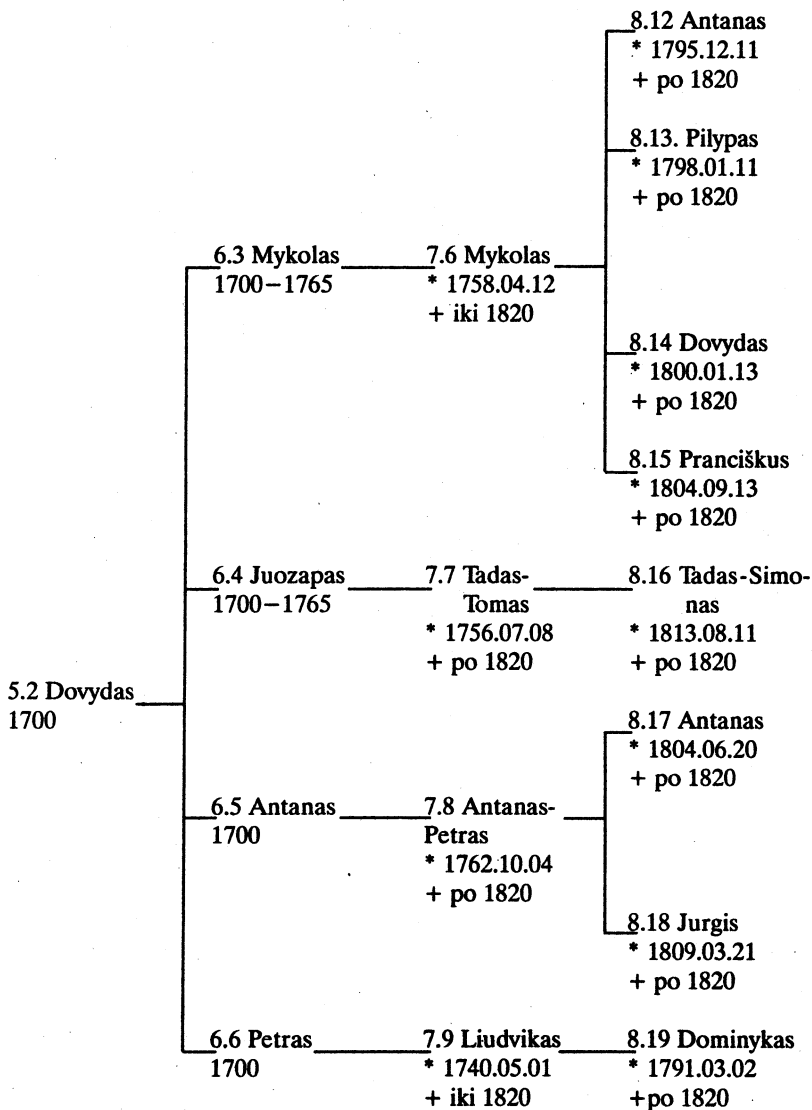
3 lent. *Daukantai (pagal 1820 m. bajorystės įrodinėjimo dokumentą)*

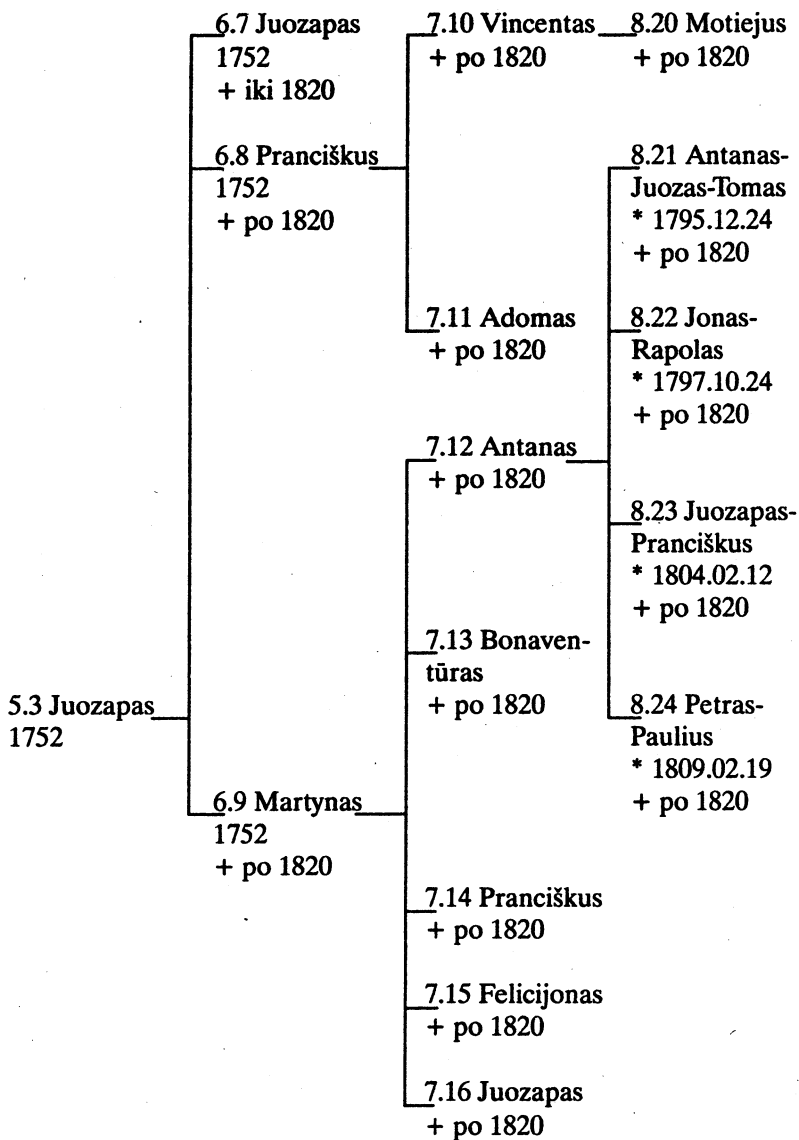
toliau žr. lent. 3a, 3b, 3c

3a lent. Daukantai (Stanislovo šaka)

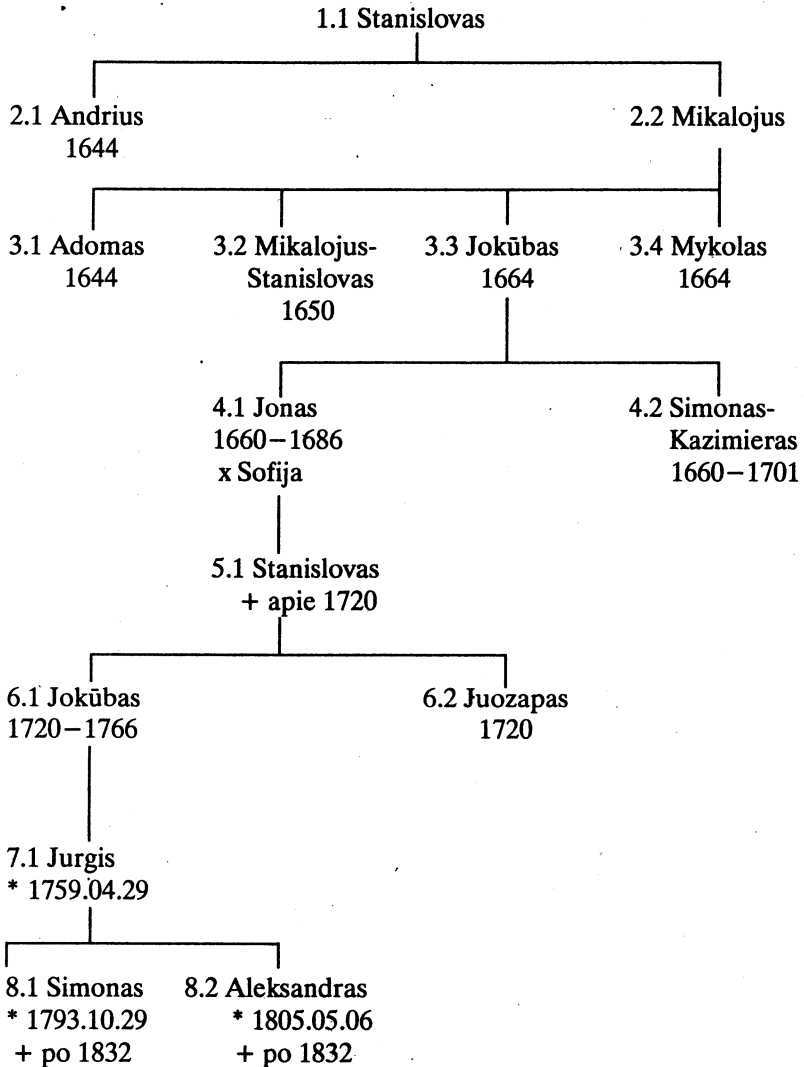

3b lent. *Daukantai (Dovydo šaka)*

3c lent. Daukantai (Juozapo šaka)

4 lent. Daukantai (pagal 1832 m. bajorystės įrodinėjimo dokumentus)

5 lent. Daukantai (pagal įvairius dokumentus)

